

2021 75 jubileum jaar Nederlandse Händelvereniging

KRANTENKNIPSELS

*vertellen mee de geschiedenis van de
Nederlandse Händelvereniging*

1946-1995

Inleiding

Tijdens het 75 jubileumjaar van de NHV ben ik, als redactrice van de NHV Nieuwsbrief, op zoek naar de geschiedenis van de vereniging aan de hand van krantenknipsels. Dus door de ogen van de slaggevers waarnemen hoe de vereniging zich heeft ontwikkeld door de jaren heen. De vereniging vond het belangrijk om zichtbaar en vindbaar te zijn. Dat heeft destijds niet alleen bijgedragen aan ledenwerving, binding en profilering, maar ook aan de bekendheid van Händel en zijn werken in het land. Indrukwekkend is de omvang van het repertoire, de vele concerten die de vereniging heeft georganiseerd op verschillende plekken, vaak met medewerking van de wereldberoemde solisten. Dit was o.a. te danken aan het vakmanschap van Jack P. Loory, die vierentwintig jaar lang dirigent was en zijn interpretatie van uitgevoerde werken.

Alle ontwikkelingen binnen de vereniging werden op de voet gevolgd. Veel activiteiten van de vereniging werden vaak bij een groot publiek gebracht door vele kranten. Wat ook opvalt is de manier van berichtgeving. De verslaggevers schreven niet alleen recensies over de optredens van de vereniging, maar ook (uitgebreid) over de achtergrond en diverse aspecten van de uitgevoerde werken. Zeker is dat deze berichtgeving resulteerde in de drukbezochte NHV-concerten (waaronder de belangstelling van de Koninklijke familie) en de bekendheid van de NHV als één van de beste amateurkoren in Nederland.

Dit klein onderzoek was mede mogelijk dankzij de redactie/uitgevers van NRC Media, Trouw, De Volkskrant, Gooi & Eemlander, De Telegraaf, Het Parool, HP/De Tijd, het Nieuw Israëlitisch weekblad, het Brabants Dagblad, Maasbode, het Nederlands dagblad : gereformeerd gezinsblad, het Reformatorisch Dagblad, Die Mitteldeutsche Zeitung en Leipziger Volkszeitung die toestemming gaven voor het hergebruik van de krantenknipsels die ons veel kunnen vertellen over de geschiedenis van de Nederlandse Händelvereniging. De samenwerking dikwijls heel plezierig!

Lillian Mulder-Lubega, sopraan (NHV)

Inhoud

“NHV wordt opgericht”

[Overijsselsch dagblad 24-12-1946]

“De uitvoering van „The Messiah” die op 17 December onder auspiciën van de Kunstkring „Voor Allen” in het Amsterdamse Concertgebouw

[De Volkskrant 22-11-1946]

“Koninklijke waardering voor de Händelvereniging”

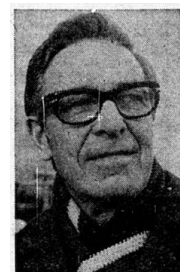
[Gooi & Eemlander: nieuws- en advertentieblad 28-10-1950]

“Haendelvereniging uit kerk gezet”

[Trouw 05-06-1952]

“Händelvereniging ontvlucht koude (Grote Kerk Naarden)”

[Trouw 12-12-1966]

Dirigent Jack P. Loory

[De Telegraaf 16-12-1969]

Periode 1946-1970

**Chr. Oratoriumvereen.
„BEL CANTO”
te BUSSUM.
Wij zingen weer.**
Iedere Donderdagavond repetitie
in de Harmonie, Brnklaan 112,
onder leiding van Jack. P. Loory.
Aanvang half acht.

DE berichtgeving in de kranten over de Christelijke Oratorium Vereniging “Bel Canto” van Jack P. Loory waren er al vóór 1946. Er zijn een aantal advertenties/recensies terug te vinden in een paar kranten. Bijvoorbeeld “Gooische klanken” maakt op 30-05-1945 één belangrijke aankondiging. Belangrijk omdat op 5 mei 1945 heel Nederland (op enkele Waddeneilanden en een aantal gemeenten na) werd bevrijd. Bel Canto kondigde zijn repetitie in de krant aan: “We zingen weer!” [Gooische klanken 30-05-1945]

EN een recensie van één van de laatste concerten van "Bel Canto" op 03-11-1945 in de Grote Kerk Naarden. Eigenlijk was deze de eerste uitvoering van Handel's Messiah na de bevrijding.

"De Grootte Kerk te Naarden was gisteravond geheel gevuld met een Engelsch en Nederlandsch sprekend publiek," vermeldt het Algemeen Handelsblad van 3 november 1945. De dirigent was Jack P. Loory. Van begin af verleende Simon Janssen als organist zijn medewerking bij de concerten.

Simon Jansen © Koos Schippers

1946

NHV wordt opgericht

TOEN de Haendelvereniging in juni 1946 werd opgericht, werd dat ook in de kranten vermeld. Vooral het Algemeen Handelsblad was vanaf het begin erg geïnteresseerd in de vereniging en veel aankondigen of recensies zijn erin terug te vinden. Bijvoorbeeld de recensie van de eerste uitvoering van de „Ode on St. Caecilia's Day“, de „Water-Music“ en de „Utrecht Jubilate“ op 20 november in de Gereformeerde Kerk/Wilhelminakerk te Bussum.

Op 17 december voerde de Haendelvereniging haar eerste „Messiah“ uit onder auspiciën van de Kunstkring „Voor Allen“ in het Amsterdamse Concertgebouw. Delen van deze uitvoering werden uitgezonden op de radio 26 dec. 1946 op Hilversum II (KRO en NCRV) [Overijsselsch dagblad 24-12-1946].

Recensies

HANDEL-VEREENIGING OPGERICHT

Te Bussum is de „Handel-Vereeniging“ opgericht, een voortzetting van de C.O.V. „Bel Canto“. Blijkens de circulaire, welke thans is uitgegaan, is 't doel van de vereeniging: al datgene te doen wat kan strekken tot meerdere

kennis en waardeering van Georg Friedrich Handels Kunst. De vereeniging tracht dit doel te bereiken door: het in stand houden van een geschoold koor onder beproefde artistieke leiding; het geven van of medewerken aan uitvoeringen van oratoria en andere werken van Handel; het geven van of medewerken aan uitvoeringen van werken van componisten, wier werken voor de kennis van Handels kunst van belang kunnen zijn; het doen houden van voordrachten en lezingen.

Omtrent de plannen voor het komende seizoen vermeldt de circulaire een uitvoering in de Grootte Kerk te Naarden van Handels „Ode on St. Cecilia's Day“ en het „Utrecht Jubilate“ (psalm 100), voorts zal op dit concert de orkest-suite, bekend als de „Water-Music“ ten gehoor worden gebracht. Medewerkenden zijn: Dora van Doorn—Lindeman, sopraan; Annie Hermes alt; Jan Schipper, tenor; Laurens Bogtman, bas; Janny van Wering, cembalo; Simon C. Jansen, orgel; het koor der Handel-vereeniging en de Haarlemsche Orkestvereeniging, het geheel onder leiding van Jack P. Loory.

In December volgt in het Concertgebouw een uitvoering van „The Messiah“, terwijl het in de bedoeling ligt in Mei a.s., als herdenking van de bevrijding in Amsterdam en/of Naarden Handels vrijheidsoratorium, „Judas Maccabeus“ uit te voeren.

[Algemeen Handelsblad van 30-09-1946 / NRC Media]

Grote Kerk Naarden - 1945/1955
© Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Handel-vereeniging te Bussum

ER is te Bussum in Augustus 1946 een vereeniging gesticht, welke zich op de studie van de werken van Handel wenschte toe te leggen. De kern van dit gezelschap wordt gevormd door een koor, dat onder leiding van Jack P. Loory staat.

Gisteravond gaf de vereeniging in de Gereformeerde Kerk te Bussum haar eerste uitvoering met een Handel-programma,

bestaande uit „Ode on St. Cecilia's day“ voor sopraan en tenorsolo, vocaal koor, instrumentaal koor en orgel, de suite „Water music“ en „The Utrecht Jubilate“ voor vier solostemmen, vocaal en instrumentaal koor. De Haarlemsche Orkestvereeniging werkte aan deze uitvoering mede.

De taak van deze nieuwe instelling is veelomvattend en de verantwoordelijkheid van directeur Loory is daarmede evenredig. Handel schreef namelijk niet alleen vijf en veertig oratoria, twintig anthems en vier Te Deums — om een greep uit zijn geestelijke werken te doen — maar onder andere ook vijf en veertig opera's, twintig orgelconcerten, twee en twintig Italiaansche duetten, honderd Italiaansche solocantates en een enorm aantal instrumentale werken.

Is het reeds een verantwoordelijke opgave om uit dit veelzijdige oeuvre een goede keuze te maken en onbekende werken weer ingang te doen vinden; daarbij komt, dat de partituren over het algemeen weinig betrouwbaar zijn. Noch wat de noten zelf betreft, noch ten aanzien van de bezetting der partijen, de instrumentatie, de ornamentiek, de „registerdynamiek“ en de uitwerking van de continuo-partijen.

Er is nog zeer veel in dit opzicht te doen, ondanks de studies van Chrysander, Flower, Dent en anderen. Eenigen steun heeft men in' de gebruikelijke Engelsche uitvoeringspraktijken, maar deze traditie is ook al danig aangetast door sleur en gedachtelooze navolging.

De jonge vereeniging staat dus in haar pogingen om tot een vruchtdragende Handel-rennaissance te komen voor een woud van moeilijkheden. En het spreekt van zelf, dat men een eerste uitvoering meer moet beoordeelen naar de bedoelingen dan naar de reeds bereikte resultaten. Een goede wil heeft echter vlugge voeten; misschien brengt directeur Loory zijn medewerkenden sneller naar het doel, dan wij vooralsnog denken. Handels muziek stelt hoge eischen, vocaal en instrumentaal.

Maar het koor telt verscheidene goede krachten en als geheel legden alle uitvoerenden een duidelijke getuigenis van gezonde geestdrift voor de schoone taak af. De kerk was geheel met aandachtig luisterende belangstellenden gevuld. P.T.

[Algemeen Handelsblad 21-11-1946 / NRC Media]

Haendelvereniging Uitvoering van vrij onbekende werken

BUSSUM, 20 Nov. — De enige maanden geleden alhier opgerichte Haendel vereniging stelt zich ten doel, Haendel's kunst in de oorspronkelijke vorm te vertolken. Bij haar eerste optreden in de kerk aan het Wilhelminaplantsoen heeft zij met medewerking van Louise de Die (sopraan), Annie Hermes (alt), Jan Schipper (tenor), Laurens Bogtman (bas), Janny van Wering (clavecymbel), Simon C. Jansen (orgel), het koor der vereniging en de Haarlemse

Orkestvereeniging een uitvoering gegeven van de „Ode on St. Caecilia's Day“, de „Water-Music“ en het bij de Vrede van Utrecht in 1713 gecomponeerde „Utrecht Jubilate“. De weergave van deze werken was over het geheel genomen zeer karaktervol en verzorgd en werd door die volle kerk met aandacht gevolgd. In het koor, dat met toewijding zich van zijn taak kweet en dat met souplesse op de intenties van de leiding reageerde bezit de Haendel-vereniging een uitstekende kern.

De dirigent Jack P. Loory, heeft met grote kunstzinnigheid en kennis van zaken het geheel geleid. De uitvoering van „The Messiah“ die op 17 December door deze vereniging onder auspiciën van de Kunstkring „Voor Allen“ in het Amsterdamse Concertgebouw gegeven wordt, kan met verdiende belangstelling tegemoet gezien worden. P. P.

[De Volkskrant 22-11-1946]

1947

VERDER vermeldde enkele kranten informatie over de vereniging, zoals de eerste jaarlijkse vergadering. Of werd de vraag gesteld of het een goed idee was om de COV 'Bel Canto' om te zetten in Haendelvereniging. 'Niet te hoog gegrepen', vermeldde de Gooi en Eemlander [27-09-1947] want de vereniging kreeg verschillende uitnodigingen o.a. van de Radio Omroep. De NHV had een programma om drie concerten te geven in de Grote Kerk Naarden. Maar om haar ambitieuze programma te kunnen uitvoeren had de Haendelvereniging financiële steun nodig en dus deed het bestuur een oproep aan de gemeente. En dan, een uitvoering van de Messiah in de Grote Kerk Naarden. En de recensies die in vele landelijke kranten verschenen. Veel aandacht gaat uit naar Jack P. Loory die 'zich blijkt te ontwikkelen tot een koordirigent van formaat'.

Recensies

Haendelvereniging geeft concert in Grote Kerk Drie concerten vastgesteld

uitnodigingen van de Radio-Omroep en de Amsterdamse Kunstkring voor Allen en vooral uit het matig saldo waarmee het verenigingsjaar kon worden afgesloten. Het belangrijkste punt van bespreking voor deze avond was het programma voor het komend winterseizoen. Er zal een serie van drie concerten gegeven worden in abonnementsvorm en wel 19 December The Messiah, 27 Februari Israël in Egypt en 5 Mei Judas Maccabaeus, alle in de Grote Kerk te Naarden. Hieruit blijkt dat de Haendelvereniging haar uiterste best doet het in haar statuten vermelde doel Haendels Kunst in Nederland zoveel mogelijk bekend te maken ten volle tracht te verwezenlijken. **[Gooi & Eemlander: nieuws- en advertentieblad 27-09-1947]**

Subsidie aan de Haendelvereniging Voor concerten in de Grote Kerk

bestuur van de Haendelvereniging heeft verzocht het bestuur een subsidie te willen verlenen in verband met haar georganiseerde concerten in de Grote Kerk te Naarden. Blijkens dit verzoek zullen in het komend seizoen drie uitvoeringen worden gegeven, waarbij telkens een van Haendels Oratoria ten gehoor zullen worden gebracht. Het bestuur heeft er enerzijds naar gestreefd door een matige toegangsprijs het bijwonen van de concerten voor een zo groot mogelijke kring van belangstellenden mogelijk te maken, anderzijds een hoog artistiek peil te handhaven...

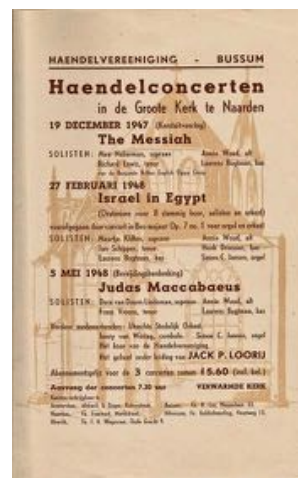
"B. en W. achten het verantwoord, dit culturele werk te steunen. Zij stellen daarom voor, aan de Haendelvereniging een subsidie te verlenen tot 50 procent in het eventueel tekort op de bovenbedoelde uitvoeringen, zulks tot een maximum van 500.—"

[Gooi & Eemlander: nieuws- en advertentieblad 01-11-1947]

BUSSUM - Dezer dagen hield de Haendelvereniging te Bussum haar eerste jaarlijkse vergadering. Uit de verslagen van secretaris en penningmeester bleek duidelijk dat men vorig jaar niet te hoog gegrepen had door de Christelijke Oratorium vereniging Bel Canto om te zetten in Haendelvereniging. Ten eerste bleek dit uit de verschillende

uitnodigingen van de Radio-Omroep en de Amsterdamse Kunstkring voor Allen en vooral uit het matig saldo waarmee het verenigingsjaar kon worden afgesloten. Het belangrijkste punt van bespreking voor deze avond was het programma voor het komend winterseizoen. Er zal een serie van drie concerten gegeven worden in abonnementsvorm en wel 19 December The Messiah, 27 Februari Israël in Egypt en 5 Mei Judas Maccabaeus, alle in de Grote Kerk te Naarden. Hieruit blijkt dat de Haendelvereniging haar uiterste best doet het in haar statuten vermelde doel Haendels Kunst in Nederland zoveel mogelijk bekend te maken ten volle tracht te verwezenlijken. **[Gooi & Eemlander: nieuws- en advertentieblad 27-09-1947]**

Naarden: Voor het uitvoeren van de Messiah had de vereniging financiële steun nodig. "Het

1948

DE NHV voerde Handels "Israel in Egypte" uit in de Grote Kerk Naarden (27-02). De Aethergids van 26-02-1948 kondigde een live-uitzending aan op vrijdag 27 februari om 19.15 uur op Hilversum – 301 M. De Amnemsche courant van 26-02-1948 vermeldde de uitvoering van dit Oratorium op 1 maart in het Concertgebouw..

De vereniging besloot een jaarlijks Bevrijdingsconcert te geven in de Grote Kerk Naarden. Dit concert was de derde concertserie met de uitvoering van "Judas Maccabaeus" op 07-05-1948. En zoals inmiddels vanzelfsprekend, verschijnt in het Algemeen Handelsblad een recensie: Tijdens de jaarlijkse ALV van september in "De Harmonie" is het duidelijk dat de vereniging het goed doet zowel op het artistieke als het financiële vlak dankzij dergelijke uitvoeringen [5 in Naarden en 2 in Amsterdam]. „Haendelvereniging kan tevreden zijn”. [Trouw 23-09-1948]

Recensies

JUDAS MACCABAEUS Handelvereniging o.l.v. Jack P. Loory — Grote Kerk te Naarden

was tot de laatste plaats bezet — krachtig door het publiek gesteund. Dit is een verheugend feit. Immers, een zeer gering aantal van Handels composities heeft in ons land enige bekendheid verworven en iedere ernstige poging om het oeuvre van de Duits-Engelse grootmeester meer ingang te doen vinden, verdient alle aandacht en waardering.

Nu behoort het epische oratorium Judas Maccabaeus wel tot de meest bekende — de melodie van het beroemde zegekoor "See the conquering hero comes" kent ieder — maar het leent zich uiteraard voortreffelijk tot een uitvoering op de herdenkingsdag van onze bevrijding.

Het werk werd in de Engelse taal zuiver van Intonatie gezongen. Over het algemeen moet de uitdrukking nog winnen aan kleur en technisch was alles ook niet vlekkeloos. Maar voor een beginnend koor was de prestatie alleszins lofwaaardig. Directeur Loory heeft degelijk gewerkt en het koor was zeker van zijn partijen. Daarvoor komt hem alle eer toe. De dirigentechniek is hij echter nog niet geheel meester. Loory tekent ons in de lucht herhaaldelijk noten voor, die niet in de partituur staan en hij is daardoor niet duidelijk genoeg in zijn bedoelingen. Maar dat komt wel, met de nodige zelfcritiek — aanleg genoeg.

De solisten Dora van Doorn—Lindeman, Annie Woud, Jan van Mantgem en Lourens Bogtman hebben de talrijke recitatieven, aria's en duetten uitnemend gezongen. Er waren dikwijls momenten, waarin zij een sublieme stemming wisten te treffen (o.a. het duet „Sion now her head" en de basaria „With pious hearts") Een buitengewone prestatie heeft Jan van Mantgem geleverd door zonder repetitie de partij van Frans Vroons op zich te nemen, die door indispositie verhinderd was. Van Mantgem verdient gelauwerd te worden.

Het U.S.O. verleende zijn betrouwbare, muzikale en slagvaardige medewerking.

[Algemeen Handelsblad 07-05-1948 / NRC Media]

[Gooi & Eemlander: nieuws- en advertentieblad 22-09-1948]

'De Harmonie', te Bussum waar de jaarlijkse ALV in de grote zaal werd gehouden. De Harmonie was een horecaonderneming met kegelbanen en meer zalen, aan de Brinklaan, tegenover de Sint-Vituskerk. **[www.historischekringbussum.nl]**

1949

DE uitvoeringen van de NHV worden steeds populairder. Dankzij alle berichtgeving en advertenties in de kranten werden de NHV-uitvoeringen druk bezocht. En steeds weer werden extra bussen in gezet om de bezoekers te vervoeren naar Naarden. Bijvoorbeeld Bus 30 van de Nederlands Buurtspoorweg Maatschappij, die vanaf 1949 van Bussum naar Naarden reed.

[www.historischekringbussum.nl]

Recensie

MESSIAH VAN HANDEL Grote Kerk te Naarden — Haendelvereniging

DE uitvoeringen van de Haendelvereniging onder leiding van Jack P. Looij nemen gestadig aan waarde toe. De groei is wel langzaam, maar dit bewijst ook, dat de dirigent volgens een bepaald systeem studeert. Rustig werken en er de tijd voor nemen is altijd beter dan bij uitvoeringen rekenen op de zogenaamde bezieling van het ogenblik, als een koor in nood komt. Deze soort geestdrift is altijd een kwalijk surrogaat om de onkunde te verbergen. De executanten verliezen hun zakelijke controle over intonatie, uitdrukking, tempo en rythme en niet zelden

moeten de instrumentalisten in dergelijke hachelijke situaties bijspringen, om het koor uit de impasse te helpen.

Bij de uitvoering, die de Haendelvereniging gisteren in de Grote Kerk te Naarden heeft gegeven — men wil daarvan voor de Advent een traditie in het leven roepen — kon veel lovenswaardigs worden opgemerkt. Het koor heeft in dit werk veel te doen en de dirigent bleek zelfs in staat om iets te bereiken, hetgeen zelden bij oratoria kan worden vermeld; een boeiende, zinrijke vertolking. Ook bij deze uitvoering waren deze momenten spaarzaam, doch Looij heeft ze toch maar bewerkstelligd. Zijn slagtechniek is nog niet sober genoeg, niet economisch ook. Desondanks maakt hij, als hij zich duchtig onder zelfcritiek houdt, een goede kans om als oratorium-dirigent carrière te maken.

De solisten waren Dora van Doorn—Lindeman, Leni Heere—Henning, Ernst Häfflinger en Herman Schey Zij hadden allen, evenals de volle kerk, kennelijk last van de ijzige temperatuur, waardoor het bevrijdende in de voordracht bij geen van hen geheel tot zijn recht is gekomen.

Het Utrechts Stedelijk Orkest, dat misschien meer is getraind om in de koude te spelen, vervulde zijn taak uitnemend. P.T.

[Algemeen Handelsblad 17-12-1949 / NRC Media]

1950

1950 zag de uitvoering van "Deborah" in het Concertgebouw. En in oktober een "Messiah" in de Grote Kerk Naarden met een orkest in de oorspronkelijke Haendelbezetting!! [De Maasbode 11-10-1950]. Het aantal gereserveerde (f4.50) en niet gereserveerde (f2.75) plaatsen is beperkt. Er is evenwel grote belangstelling voor deze uitvoering en er werden daarom extra bussen ingezet. [De Gooi- en Eemlander: nieuws- en advertentieblad 17-10-1950]

Deze uitvoering werd bijgewoond door Koningin Juliana. Later schreef ze een brief aan het NHV bestuur waarin zij haar waardering uitsprak voor de wijze, waarop de Messiah werd uitgevoerd.

De NCRV nam gedeelten van deze uitvoering op die op de eerste kerstdag op Hilversum 1, 402 M om 20.00 uur werden uitgezonden.

Koningin woonde uitvoering van Handel's „Messias” bij
(Van onze Gooise correspondent.)
NAARDEN. — Hoewel het strikt geheim gehouden was, stond toch een talrijk publiek Donderdagavond bij de Grote Kerk voor de aanvang van de uitvoering van Handel's „Messias” te wachten op de komst van koningin Juliana, die met klein gevolg even voor de aanvang arriveerde. Ze werd verwelkomd door de burgemeester, die tevens president-kerkvoogd is, de heer Jur. Visser Jr., en de secretaris van de kerkvoogdij, de heer Slaap. In de kerk nam de Koningin plaats midden tussen het publiek, dat de ruimte geheel vulde.

Aan de nu volgende mooie uitvoering van Handel's oratorium werkten als solisten mee: Jo Vincent, Peter Pears, Roos Boelsma en Laurens Bogtman. Het clavecimbel werd bespeeld door Willem Hickman en Simon C. Jansen was de organist. Het koor was van de Ned. Haendelvereniging, onder wier auspiciën deze uitvoering ook plaatsvond; het orkest speelde in de oorspronkelijke „Haendel-bezetting”. Het geheel stond onder leiding van Jack P. Loory.
De NCRV heeft (in de consistoriekamer) gedeelten van deze uitvoering doen onnemen, die later worden uitgezonden.

[Het Parool 20-10-1950]

Koninklijke waardering voor de Haendelvereniging

[Gooi & Eemlander: nieuws- en advertentieblad 28-10-1950]

BUSSUM. H.M. Koningin Juliana, die vorige week de uitvoering van „The Messiah” van Haendel door de Haendelvereniging in de Grote Kerk te Naarden bijwoonde, en toen reeds in de consistoriekamer vol lof was over de wijze van uitvoering, heeft thans aan het bestuur der Haendelvereniging een schrijven gericht, waarin zij nogmaals haar waardering uitspreekt voor de wijze, waarop deze uitvoering is gebracht. Voorts sprak de Koningin hare bewondering uit voor de liefde en toewijding, waarmee dit opus van Haendel in deze sfeer gebracht werd.

H.M. wenste de Haendelvereniging succes op de ingeslagen weg werken van deze componist onder de Nederlandse bevolking te brengen.

1951

STEEDS meer uitvoeringen en recensies; bijv. van deze uitvoering van de "Messiah" in het Concertgebouw waarin de verslaggever van De Telegraaf de zangkunst in de 18 eeuw vergelijkt met de nieuwe benadering van Haendel's kunst van de Haendelvereniging. "Voor Nederland betekent deze kennismaking een primeur".

Recensie

OP de uitvoering van Haendel's oratorium "Messiah" door de „Haendelvereniging" onder Jack Loory, Vrijdagavond a.s. in de grote zaal van het Concertgebouw willen wij speciaal de aandacht vestigen. Zulks niet als gold het hier een stuk, dat nog

introdutie behoeft bij ons muziekpubliek, maar omdat de gesignaleerde uitvoering belooft af te wijken van de traditionele en door en door bekende. In deze zin een afwijking omdat Loory van zins is een bron vocale ornamentiek uit Haendel's tijd te doen herleven.

Geen scrupules

Men zal er goed aan doen zich te realiseren, dat een 18de eeuw vrij wat minder scrupuleus stond tegenover een partituur dan wij dit vandaag gewend zijn. De componist van tegenwoordig put zich letterlijk uit in aanwijzingen van allerlei aard in een poging de vertolking vast te leggen tot in het geringste detail. Destijds daarentegen was de vertolker, levend in een absolutistisch tijdvak, een man met eveneens absolutistische allures. Hij wist zich de spil waar de uitvoering om draaide, decreeteerde du haut de son grandeur zijn eisen aan de componist en liet zich letterlijk geen moment de mogelijkheid ontnemen om een gretig luisterend publiek te overbluffen met zijn technische bravuur.

Het solisme vierde zijn hoogtij, de solist was de onomstreden meester aan het muzikale terrein en voor diens wensen had een ieder zich te buigen. De hunkering naar instrumentale dan wel vocale sensaties leidde er toe, dat de virtuos zich hoegenaamd niets aantrok van het door de componist vastgelegde notenbeeld en het lardeerde met de krachttoeren van zijn bravoureuus technisch kunnen. Uit deze improvisatiepraktijk leefden de conservatoria dier dagen, leefden ook vocale grootheden als een Cuzzoni en een Earinelli. En het staat vast dat een dergelijke versieringspraktijk even welig tierde in de opera als in het oratorium.

Penibel probleem

Via de uitvoering van de „Messiah" zal men door Jack Loory kennis kunnen maken met een staal van deze kunst en daarbij steunt hij op een partituur in de versie van dr. J. M. Coopersmith. Het is en blijft inmiddels een penibel probleem dat reeds herhaaldelijk ▶

Concertgebouw Amsterdam - © Steenbergh C. / Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

► aanleiding vormde tot felle controversen. Want het aantal genoteerde versieringen dat men ontdekte was uiteraard klein, omdat de zangers ze l'improviste aanbrachten terwijl men het voorts onderling niet eens kon worden over de vraag naar de authenticiteit ervan. Ook de door Haendel's amanuensis John Christopher Smith ingelaste versieringen wantrouwe men. De vraag rees of zij inderdaad waren ontleend aan de praktijk dier dagen dan wel eerst naderhand gereconstrueerd. Chrysander en Seiffert meenden het eerste, een figuur als Hugo Goldschmidt beschouwde ze als van later datum, en trok een parallel met Hiller. De New Yorkse musicoloog Coopersmith daarentegen acht het onredelijk langer te twifelen aan Smith's geloofwaardigheid na diens versieringen te hebben vergeleken met een ornamentering van Haendel's hand in zijn opera „Ottone". Hij vond 'n volledig overtuigende overeenkomst in het type van de ornamentiek en voelde zich zodoende gerechtigd bij twee aria's uit de „Messiah" plus een cadens van een derde aria, in te staan voor de authenticiteit. Het betreft hier de aria's „He was despised" en „I know that my Redeemer liveth" en de cadens van de aria „Every valley". Voor Nederland betekent deze kennismaking een primeur en belangrijker dan dat: men kan zich hierdoor een voorstelling maken van de zangkunst in de 18de eeuw met als verder reikend resultaat een volstrekt nieuwe benadering van Haendel's kunst.

[De Telegraaf 13-12-1951]

1952

EN dan, in 1952 ging het een beetje mis met de Haendelvereniging: zij werd uit de Grote Kerk Naarden gezet vanwege het roken in de kerk. Dat werd natuurlijk landelijke nieuws: „Haendelvereniging uit kerk gezet" [Trouw 05-06-1952]. „De kerkvoogdij van de Ned. Herv. kerk te Naarden heeft de Ned. Haendelvereniging voorlopig de toegang tot de grote kerk aldaar ontzegd ..." [Limburgsch Dagblad 06-06-1952] en „Rokende zangers uit de kerk gezet" [De Waarheid 05-06-1952]. Gelukkig was de toestand een paar maanden later opgelost. Dat werd ook weer vermeld: „Roken in de kerk" - conflict opgelost [Nieuwe Tilburgsche courant 08-11-1952]. En gelukkig werd het eerste concert van de vereniging in de GKN warm ontvangen door de bezoekers. En ... de NHV kreeg een contract van de Amerikaanse Handelssociety die opnamen wilden hebben van de twee, weinig bekende, Psalmen 42 Z'n 68, volgens Trouw van 30-06-1952.

MOEILIKHEID HAENDEL-VERENIGING — NCRV

de Haendel Vereniging ernstiger consequenties gehad dan aanvankelijk leek. De NCRV had het kerkgebouw gehuurd om opnamen te maken van psalmen van Haendel en de Haendel Vereniging uitgenodigd, deze psalmen te zingen met begeleiding van een radiokamerorkest en een solist, die hiervoor speciaal uit Engeland was overgekomen. Door het verbod kon den de opnamen niet doorgaan en moest o.a. de solist onverrichterzake naar Engeland terug keren. De NCRV is nu ontstemd. Het bestuur van de Haendel Vereniging heeft thans de bemiddeling van de erevoorzitter, de burgemeester van Bussum, J.C. Haspels, ingeroepen teneinde te bereiken, dat de NCRV en de Haendel Vereniging weer dicht bij elkaar komen.

[Nieuwe Tilburgsche courant 07-06-1952]

Eervolle onderscheiding voor Haendelvereniging Contract met Amerikaanse collega's

ROKEN IN DE KERK Haendel-Vereniging betuigt spijt

BUSSUM, 30 Oct: Onlangs is aan de Nederlandse Haendel Vereniging de Grote Kerk te Naarden ontzegd, omdat leden van deze vereniging, tijdens repetities in de kerk hadden gerookt. De Haendel Vereniging heeft daarna de St. Joriskerk te Amersfoort gebruikt voor het opnemen van grammofoonplaten door de Concert Hall Society uit Amerika. Als uitvloeisel van uit de genoemde ontzegging ontstane moeilijkheden is de voorzitter van de Haendel Vereniging afgetreden. Het huidige bestuur heeft thans een schrijven gericht aan de kerkvoogdij der Herv. Gemeente te Naarden, waarin het zijn spijt betuigt over het indertijd overtreden van het rookverbod. Het verzoekt, wederom het kerkgebouw ter beschikking te willen stellen voor uitvoeringen van de Haendel Vereniging.

[De Telegraaf 30-10-1952/ook meldt Tilburg Courant 08-11-1952]

Glansrijke en overdachte uitvoering van „The Messiah" In de Grote Kerk te Naarden

NAARDEN - Terwijl het buiten vroom, hebben de luisteraars in de stampvolle Grote Kerk te Naarden, waar gisteravond „The Messiah" van Haendel werd uitgevoerd, zich slechts aan elkaar en aan de muziek kunnen verwarmen. Daarin slaagde men tot op zekere hoogte, omdat het inderdaad een verheugende en verwarmende muzikale gebeurtenis is geweest. De

Haendelvereniging, eens tijdelijk verbannen uit de Gooise tempel, heeft haar terugkeer gevierd met een uitstekend verzorgde Messiah, waarvoor zowel aan de dirigent, Jack Loorij, die blij gaf van welbewuste en consequente opvattingen, als aan het koor, dat goed gedisciplineerd en glansrijk zong, veel lof toekomt. Zoals men weet is de Haendelvereniging al verleden jaar overgegaan tot een poging om de vocale versieringstechniek uit de dagen van Haendel weer tot leven te roepen. In hoeverre hier toen van improviseren van de solisten sprake was is moeilijk na te gaan, maar waarschijnlijk wordt er op de repetities weinig aan het toeval overgelaten. Dat het toevoegen van deze „graces" met zorg dient te geschieden en een grote inleving van de solist in zijn partij vooropstelt, spreekt vanzelf. Voor overdadige virtuositeiten, zoals die in de oude dagen gebruikelijk waren, hoeft men tegenwoordig geen vrees te hebben. De „Messiah" is per slot van rekening al meer dan tweehonderd jaar oud en men benadert deze eerbiedwaardige partituur met gepast ontzag.

[De Tijd: godsdienstig-staatkundig dagblad 19-12-1952 / HP/De Tijd]

1953

ZO populair was de „Messiah" dat de koninklijke familie ook belangstelling ervoor had, voor de tweede keer. De uitvoering van 15 oktober in de Grote Kerk Naarden was uitverkocht. De aanwezigheid van H. M. de Koningin en van H. K. H. prinses Wilhelmina verleende de uitvoering extra luister. „Nazarenische Messiah" volgens De Telegraaf van 16-10-1953. Verder doet de NHV eind 1953 verslag van de stand van zaken tijdens een ledenvergadering: dat de ledental in het jaar is gestegen. Ook de opkomst van het koorblad, „The Trumpet" dat maandelijks aan de leden en de begunstigers wordt gezonden en tenslotte de benoeming van een nieuw bestuur.

Recensie

Koninklijke belangstelling bij Haendeluitvoering

KONINGIN Juliana en prinses Wilhelmina hebben Donderdagavond de uitvoering bijgewoond van Handels „Messiah" in de Grote Kerk te Naarden. Deze uitvoering werd gegeven door de „Haendelvereniging", die jaarlijks in een reeks voortreffelijk verzorgde concerten propaganda maakt voor het werk van Handel. ►

► Dirigent Jack P. Loorij is de artistieke ziel van deze Handelbeweging, die naar ik meen reeds veel heeft bijgedragen tot een bredere waardering van Handel's oeuvre, ook van die werken welke minder bekend zijn dan The Messiah.

Dit Oratorium wordt door talloze zangverenigingen in ons land regelmatig uitgevoerd, meestal echter nog in de Duitse taal, wat onjuist is daar Handel het op Engelse tekst schreef. Hierin is de "Haendelvereniging" goed voorgegaan, maar ook in het streven om Handel's muziek wat uitvoering betreft aan te passen aan de praktijk van Handel's tijd doet deze vereniging pionierswerk.

Aan de uitvoering van gisteravond, die wederom een klinkende getuigenis was van Loorij's artistieke inzichten in dezen, werkten met het koor van de Haendelvereniging mede als solisten Jo Vincent, Aafje Heynis, Leo Larsen en David Hollestelle. Aan het clavecimbel zat Janny van Wering terwijl de orgelpartij door Willem Hickman verzorgd werd.

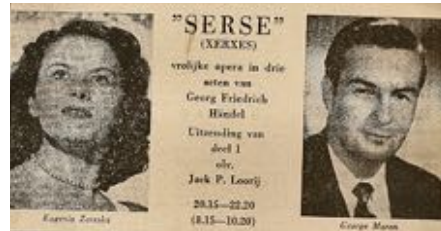
De kerk was geheel gevuld met belangstellenden die ondanks de grote lengte van het werk de gehele avond met grote aandacht geluisterd hebben. ●

[Trouw 17-10-1953]

1954

DE Haendel-vereniging geeft in februari de grootste uitvoering van het zelden uitgevoerde oratorium „Jephtha“ in het Concertgebouw. En in mei werd de bevrijding in de Naarden kerk herdacht met de uitvoering van „Judas Maccabaeus“.

Jack Loory kondigt in de krant de uitzending aan van de opera „Serse“ op zondag 19 december 1954. Dit was de eerste uitvoering in Nederland van deze vrolijke opera.

Bevrijding in Naardens kerk herdacht JUDAS MACCABEUS DOOR DE HÄNDELVERENIGING

TOEN de enthousiaste zangers en zangeressen, die zich in het Gooi onder leiding van, Jack P. Loory met Handels muziek bezighielden, indertijd begonnen het oratorium Judas Maccabaeus op het repertoire te nemen, was dat een zware taak. In geen der grote koorwerken, waarin Handel de uit het volk opgekomen held centraal stelde, „Saul“, „Josuah“, „Jephtha“, „Samson“, „Belsazar“ of „De Messias“ is het aandeel van de massa zo omvangrijk. In het libretto van Judas Maccabaeus zijn de individuele karakters slechts vaag omlind; Handel vermeerde dus te grote aandacht voor de solistische figuren. Da Capo-aria's komen er bijna niet in voor. Het Joodse volk, dat door zijn aanvoerder uit het knechtschap wordt verlost, staat in het middelpunt. Handel is van eenvoudige rhythmisch aansprekende gegevens uitgegaan en hij heeft al zijn vakmanschap aangewend om de stemmenweefsels indrukwekkend maar niet al te ingewikkeld te maken. Hij wist precies was zijn Engelse publiek wilde horen en toen de vlagen van vaderlandsliefde over het land stormden, na de mislukte Schotse opstand, vond Handel een uitgezochte aanleiding om de enigszins verloren volksgunst te herwinnen door een loflied op de veldheer Prins William Hertog van Cumberland. Het oratorium, dat hij in 35 dagen componeerde terwijl overal de verhoren en de terechtstellingen van de verslagen aanhangers der Stuarts plaats vonden, werd aan de wreedaardige overwinnaar opgedragen. Met de held der Maccabeën moest het Engelse publiek de held van Culoden bedoelen. En zelden heeft Handel zo weinig nagelaten om zijn gehoor aangenaam te zijn. Zelfs toen Judas Maccabaeus al lang ingeburgerd was (het werd tijdens Handels leven vaker uitgevoerd dan Samson of The Messiah) voegde de componist er nog succesgedeelten uit andere werken aan toe. Zo is het populaire begroetingskoor See the Conqueror he comes, later overgenomen uit Josuah.

DE vereniging, die al in het eerste jaar na de bevrijding dit grootse werk in de oorspronkelijke taal en nagenoeg onverkort wilde uitvoeren, en dit in 1948 — toen Bel Canto al was omgezet in de Haendelvereniging, herhaalde, heeft de gedachte niet willen loslaten, dat Judas Maccabaeus het imposantste oratorium is, waarmee men muzikaal de 5e Mei, de Bevrijdingsdag, waardig kan viëren. Wanneer het nodige evenwicht tussen de financiële eisen en de idealistische verlangens gehandhaafd kan blijven, dan zien wij ongetwijfeld uit de uitvoering, die gisteravond in de Grote Kerk te Naarden plaatsvond, een traditie groeien zoals er in die mooie ruimte al enige jaarlijks terugkerende evenementen zijn.

Het koor heeft een solide ondergrond van notenkennis en begrip. Dirigent Loory heeft een voorkeur voor frisse, levendige tempi en zo kwamen de feestelijke overwinningsfragmenten uitstekend tot hun recht. Maar ook al in de klagende beginnende bleek, hoe sterk het vermogen om te nuanceren is vooruitgegaan, evenals de uitspraak van het Engels. Aan de zangtechniek, die Handel van de koorleden eiste, komt de tegenwoordige amateur vaak niet meer toe en dit wreekte zich in de coloraturen en in de intonaties. Vooral de sopranen hadden van onzuiverheid te lijden. Hetzelfde deed zich in het overigen voortreffelijk spelende orkest voor. Ondanks de belofte van een verwarmde kerk is de temperatuur nooit van dien aard, dat de vaste instrumenten, clavecimbel en orgel, precies op toon blijven. En de blazers hebben de gelegenheid niet zich in te spelen. Ondanks dat een compliment voor de hoorns die, na enige uren wachten, hun

hoogliggende partij overtuigend inzetten.

In de keuze der solisten was men gelukkig geweest. Erna Spoorenberg zong de dankbare sopraanpartijen met prachtig geluid en bleef in haar vergissingen muzikaal en muzikantek. Aafje Heynis wist van haar remmingen niet geheel los te komen, maar paste zich in de duetten uitstekend aan; zij zou zich voor forceren moeten behoeden. De Engelse tenor William Herbert was een verrassing: een gezond, krachtig geluid, dat zonder tot de Wagneriaanse heldentenoren gerekend te kunnen worden een door en door mannelijke indruk maakt. Zijn muzikale stijl was o.a. in Sound an alarm zeer indrukwekkend. David Hollestelle zong de baspartijen vol overtuiging; deze jonge zanger blijkt zijn plaats steeds meer waard. De begeleidingen van Janny van Weering, clavecimbel en William Hickmann aan het orgel, voldeden goed. Merkwaardig genoeg toonde de dirigent in de solistische gedeelten meer neiging tot langzame tempi dan in de koren, maar ernstige meningsverschillen werden niet openbaar. Als verdere stap in de traditievorming mogen wij deze uitvoering als een groot succes voor de Haendelvereniging beschouwen. AD INTERIM [Algemeen Handelsblad 06-05-1954 / NRC Media]

1956

HAENDELVERENIGING BESTAAT 10 JAAR!!

DE Haendelvereniging heeft enige belangrijke giften ontvangen, bedoeld als bijdragen in de kosten verbonden aan de eerste uitvoering in Nederland van het muziekdrama "Hercules" op 1 februari j.l. in het Concertgebouw te Amsterdam. Het Prins Bernhardfonds schonk Nf. 2000, het Anjer-fonds Nf1000; voorts mocht de Haendelvereniging nog enige giften van particulieren ontvangen.

[Amigoe di Curacao 05-03-1956]

CONCERT op BEVRIJDINGSdag voor Nabestanden van verzethelden

Grote Kerk Naarden - Voor het bevrijdingsconcert op 5 mei 1956 nodigde het bestuur van Haendelvereniging, in overleg met de „Federatieve Raad van het Voormalig Verzet", een groot aantal nabestanden van de Nederlandse verzethelden uit voor de uitvoering van de „Judas Maccabeus". „Het Hooglied van vrijheid en helden moed wordt dit werk vaak genoemd en naast de 9e van Beethoven is „Judas Maccabeus" wel een van de meest representatieve composities als muzikaal symbool van vrijheid en onafhankelijkheid. De Haendelvereniging en zijn toegewijde dirigent Jack P. Loory, kunnen terugzien op een monumentale uitvoering."

[De Waarheid 07-05-1956]

B. en W. van Bussum hebben de raad voorgesteld de Haendelvereniging een subsidie te verstrekken van maximaal duizend gulden per jaar. Er zal vijfhonderd gulden worden gegeven per bijzondere uitvoering, te geven in Bussum of Naarden. [Algemeen Handelsblad 11-05-1956 / NRC Media]

IN het zelfde jaar werd de naam van de vereniging veranderde van Haendelvereniging tot **Nederlandse Haendelvereniging**. Ook werd een "**Vriendenkring van de Nederlandse Haendelvereging**" opgericht.

[Het Parool 13-10-1956]

MET het concert op 8 november in de Grote Kerk Naarden wordt het tienjarig bestaan van de Nederlandse Haendelvereniging bekrachtigd... De grammofoon-maatschappij „Concert Hall Society heeft o.a. "Messiah" op platen vastgelegd.

[De Telegraaf 30-10-1956]

Imponerende overgave van Haendelvereniging onder Jack P. Loory

ONDANKS (of misschien wel: juist door) deze in elk opzicht donkere tijd was Naardens Grote Kerk gisteravond vrijwel uitverkocht voor The Messiah. De door de Haendelvereniging

hier traditionele uitvoering van Haendels machtigste bijbelse oratorium, dat een pendant mag heten van Bachs Mattheus Passie, had inderdaad juist nu diepe zin. Want wellicht omdat dit in 1742 ontstane werk Haendels enige oratorium is dat geen handeling bezit, dat geïnspireerd is op samengevoegde passages van het Nieuwe Testament en dat zonder opdracht ontstond, bezit het een voor allen overkoepelende breedheid van religieuze kracht en meditatie. ►

Volle Grote Kerk te Naarden hoorde „The Messiah"

1957

► Hier horen we niet de latere Haendel van de Judas Maccabaus, met zijn veelvuldige fanfare-achtige elementen. Veeleer overheerst een geest die van contemplatie uit tot een extatische overtuiging geraakt in koren van overweldigende beweeglijke meerstemmigheid zoals het „Let us break their bonds asunder..." (over oorlogszuchtige machthebbers) en het onvergelijkbare monumentale besluit met „Worthy..." en „Amen".

Maar ook zijn er daarentegen vocale ensembles van sublieme bezonkenheid als het „Surely..." waar zich de koraalstijl van Bach herkennen laat. En aan de geraffineerde eenvoud van de soms „schilderende" instrumentale begeleiding (b.v. bij het bas-recitatief "For, behold, darkness...") luistert men regelrecht een meester als Vivaldi af.

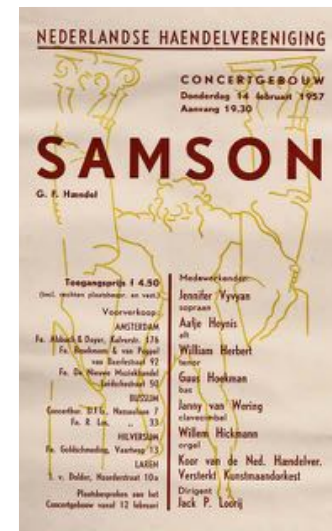
Verheugend is het, dat ons land beschikt over een Haendel-specialist als dirigent Jack P. Loory, die ook ditmaal weer zijn uitvoering op de oorspronkelijke (dus niet door b.v. Beethoven of Mozart aangetaste) versie baseerde; een versie die een sobere orkestbezetting (strijkers, clavecimbel, orgel, hobo, fagotten, trompetten en pauken) voorschrijft.

Daarenboven komt Loory bijzondere waardering toe voor de gedecideerde beheersing en imponerende overgave waarmee het (zijn) koor van de Haendelvereniging boven de moeilijkheden van zijn omvangrijke partituur stond. Misschien was dit koor iets te groot voor de beperkte strijkersgroep van het Kunstmaandorkest, dat overigens qua niveau Loory's aanwijzingen met voorbeeldige bezieling en vakkundigheid verwerkelijkte.

Annette de la Bye, Aafje Heynis, Arjan Blanken en Laurens Bogtman (sopraan, alt, tenor en bas) waren de vocale solisten, die, niettegenstaande ze pas dinsdag j.l. weer in Nederland arriveerden van een tournee door het Verre Oosten, zonder uitzondering hun partijen evenwichtig en meeslepend expressief ten gehore brachten. Vooral Aafje Heynis trof door haar intens doorleefde voordracht. Als de wel heel begaafde Annette de la Bye er in slaagt haar adempauzes minder storend hoorbaar te benutten, kan zij wellicht een onzer beste zangeressen worden. LEO HOOST.

[Het Parool 09-11-1956]

IN het Algemeen Handelsblad van 16-10-1957 vermeldt het nieuwe bestuur van de Haendelvereniging, de inmiddels traditionele uitvoeringen van Judas Maccabeus en Messiah zowel als de voorbereidingen voor de in het Haendel-herdenkingsjaar 1959 te geven concerten.

[De Tijd : godsdienstig-staatkundig dagblad 15-02-1957 / HP/De Tijd]

1958

„Jeptha” - herdenking 200e sterfdag Haendel

In de wereld van de kunst – en daar niet alleen! – is men er licht toe geneigd om een bepaald gebeuren, dat een rond getal jaren achter ons ligt, aan te grijpen als een gereede aanleiding tot een herdenking. Ten aanzien van de componist Georg Friedrich Haendel (of, zo men wil, George Frideric Handel) ligt de zaak al niet anders. Op **14 april 1959** zal het 200 jaar geleden zijn, dat hij te Londen overleed en in vele landen maakt met zich op, dit feit te herdenken.

Tot zulk een herdenken gevoelt de Haendel Vereniging uit de aard van haar doelstelling eigenlijk niet de behoefte. Nu echter te verwachten is, dat het werk van Haendel in de komende maanden meer dan ooit aandacht krijgt (en er is sinds de laatste 10 jaar al een steeds stijgende belangstelling voor deze Engelse Duitser), rekent de Haendel Vereniging het zich tot een taak, een grotere activiteit te ontplooiën dan in een “normaal” seizoen gebruikelijk en mogelijk is.

Haendel componeerde 48 opera's, 32 oratoria, meer dan 100 Italiaanse cantate's en nog vele ander kerkelijke en wereldlijke werken. Daarvan is het dramatisch oratorium Jephtha een van de laatste. Het werd geschreven in 1752, toen toenemende blindheid Haendel het werken steeds moeilijker maakte. De arbeid aan de Jephtha moest hij om die reden enige maanden onderbreken, zoals wij uit zijn eigen aantekeningen op het manuscript kunnen vernemen.

De Jephtha kunnen wij zien als de zwanenzang van Haendel als oratoriumcomponist (en als zodanig is hij toch het meest bekend). Ook daarom leek het de Haendel Vereniging zinvol, de reeks concerten, die zij ter herdenking van de 200e sterfdag van de componist hoopt te geven, te beginnen met een uitvoering van dit oratorium.

[Jephtha-programmaboekje 30 oktober 1958 - NHV archief]

IN het voor zijn gezichtsvermogen tragische jaar 1751 zette de toen 65-jarige Handel zich aan het componeren van „Jephtha”, zijn laatste bijbelse oratorium. Wellicht had hij uit onderbewust besef van het naderende drama ener definitieve blindheid juist dit epos (uit Richteren 11) gekozen. Een symbolische vergelijking tussen persoonlijk en bijbels noodlot ligt hier immers voor de hand! Want het licht dat Handel voor immer zou verliezen moet bij

hem de gedachte hebben gewekt aan een figuur als Jephtha, die God zijn enig kind (dus: „het licht van zijn ogen”) ten offer moest brengen, als prijs voor Israëls bevrijding uit de overheersing der Ammonieten.

Hoe dan ook, het staat vast dat Handel met „Jephtha” een zijner overtuigendste oratoria schiep. En dit, ofschoon de tekst van Thomas Morell de bijbelse consequentie van de offerdood verving volgens door diezelfde een compromis tekst —waarbij Jephtha’s— dochter „altijd maagd zal moeten blijven”.

Gisteravond hoorde een uitverkochte Grote Kerk in Naarden dit oratorium, nadat het vier jaar geleden in de hoofdstad het laatst had geklonken. Ook nu was het weer de Nederlandse Haendelvereniging die het verklankte en er de indruk van achter liet dat „Jephtha” een in elk opzicht gigantisch werk is. De verbluffende, Beethoven reeds benaderende harmoniek in het recitatief „Deeper,...” waarin liefst veertien verschillende toonsoorten elkaar opvolgen, de ontzagwekkende koorfuga uit “How dark, o Lord...”, de aparte wijze waarop fluit en violen luister bijzetten aan de aria „Tune the soft melodious lute”, de grandioze polyfonie van het priesterkoor „Doubtful fear...” — men zou zo door kunnen gaan met het bewieroken van Handels grootheden. Daarentegen leek de spanning na de intrede van het „compromis” wat weg te hebben, misschien mede onder de druk van de bijna 3½ uur durende omvang van deze partituur. ►

► Dirigent Jack P. Looij is er desondanks in geslaagd de luisteraars het begrip „tijd” vrijwel constant te doen vergeten. Zijn toegevoegde versieringen in de solo-aria's deden volkomen stijlvol en ongezocht aan. De grote koren waren doorzichtig van klank en hadden vaart, souplesse en een dwingende expressieve oprechtheid. Onder de solisten was de sopraan Elly Ameling als Iphis onbetwist de voornaamste door de fonkelende lichtheid van haar zangkunst en het moeiteloos natuurlijke van haar voordracht. Van groot en technisch betrouwbaar talent waren de bas Hans Wilbrink (Zebul) en tenor Fritz Wunderlich (Jephtha). Jammer was het dat de alt Anny Delorie een keelaandoening had die haar dwong haar partij (Storge) na de pauze over te laten aan de reeds als „Hamor” verdienstelijk zingende Gré Donker. Tenslotte was Gretha Krom recitatief en aria van „Een engel”) een gevoelige, persoonlijk getinte sopraan, die een vaker optreden zeker waard is. Het U.S.O. heeft met bewonderenswaardig volgehouden élan en sluitend samenspel tot het succes van deze uitvoering bijgedragen. LEO HOOST
[Het Parool 31-10-1958]

1959

DE Nederlandse Haendelvereniging voerde gisteren in Naardens Grote Kerk het oratorium Samson uit, als slotakkoord der herdenking van Handels sterfjaar 1757. „Samson” is wellicht Handels omvangrijkste bijbelse oratorium; onmiddellijk reeds na de „verovering” van Dublin door The Messiah, schreef Handel het eerste deel van Samson en in 1743 vroeg hij zich af welk oratorium hij in Londen het eerst zou brengen. Hij koos het laatste, misschien wel om de vele opera-liefhebbers daar aan zich te verplichten.

Het was een juist besluit — de Samson, met zijn overvloed van 27 aria's, „haalde” acht uitvoeringen achter elkaar en de nu zo bekende Messiah, een maand later, nauwelijks drie! Een onverkorte Samson te geven, is nauwelijks doenlijk; zelfs met een aantal aria's dat tot 17 is teruggebracht, zoals nu onder dirigent Jack P. Looij, duurt het werk toch nog ruim drie uur; een lengte die door de wezenlijke muzikale inhoud niet geheel gedekt wordt.

Deze door Samsons gevangenschap en uiteindelijke zege over de Filistijnen ingegeven muziek is dan ook vrij vaak gebaseerd op wijdlopie en clichéachtige verwerkingen van signaalmotieven; menig gedeelte, zoals de 2-delige aria van Dalila is tot een beslist overdadige lengte uitgesponnen. Desondanks heeft Samson ook vele sublieme fragmenten zoals de monumentale meerstemmigheid van het koor „Then they shall know”, dat een dubbel-fuga is, de aangrijpende treurmars (in majeure!) met zijn instrumentatie van fluiten, hoorns, strijkers en pauken en een „duo” tussen sopraan en trompet. Soms zijn zangsolis onbegeleid, wat in een aria van Harapha diepe indruk maakt tijdens „Consider...” door de intense spanning van een lange rust midden in een zin. Bovenal viel de bas Guus Hoekman op, door de in timbre, volume en expressie onverzettelijke mannelijke noblesse van zijn Harapha-soli. Zijn bijna moeiteloze kracht miste de overigens fraaie lyrische tenor Alexander Young die de titelpartij zong. Hather Harper, Aafje Heynis en David Hollestelle (sopraan, alt en bas) leverden voortreffelijke prestaties die bij de alt het meest doorvoeld klonken. Het koor trof vaak door geladen bezieling; aanvankelijk wat ruw zingend, won het geleidelijk aan afwerking en nuancing. Het Kunstmaand Orkest tenslotte was met klaviniste Janny van Wering en organist Hickmann van deze Samson een hechte en door eerlijke overgave inspirerende kern. Met meer doordacht overwicht en minder drukke onbesuisdheid van Looij's directie zou het geheel nog aan niveau kunnen winnen. LEO HOOST

[Het Parool 14-10-1959]

1960
|
1965

In 1962 voert de NHV de Messiah in het Concertgebouw uit. Blijkbaar stond niet iedereen te wachten op een "Messiah" in Amsterdam volgens de verslaggever van De Tijd. Belshazzar en Samson werden in de Grote Kerk Naarden uitgevoerd. Maar eind 1965 veranderde iets in de programmering. NHV wijkt uit naar de Westerkerk in Amsterdam om daar een Kerstconcert te geven. De eerste hint van wat gaande was stond in de aankondiging van Het Parool 04-12-1965: "Kerstconcert in een VERWARMDE Westerkerk".

Messiah van Händel - AMSTERDAM, 18 dec.

Het is bepaald niet de eerste keer van dit seizoen dat wij de "Messiah" van Handel in Amsterdam beluisteren. Daarom had het feitelijk weinig zin, dat de Nederlandse Handelvereniging met het koor uit Bussum kwam om hier de Messiah uit te voeren. Het wordt tijd dat de oratoriumverenigingen hun repertoire eens gaan vernieuwen. In de werken die ze op het podium brengen is bijzonder weinig variatie.

[De Tijd De Maasbode 19-12-1962]

Hilversum II. 19.30—21.00 uur. 21.15—22.15 uur en 22.45—23.05 uur, rechtstreekse uitzending uit de Grote Kerk te Naarden van het in 1744 door Haendel gekomponeerde oratorium „Belshazzar“ door het Rotterdams Filharmonisch Orkest, het koor van de Haendelvereniging, de sopraan Annette de la Bille, de alt Aafje Heynis, de tenor Alexander Young, de bas David Hollenstede en de bas Pieter van den Berg, het geheel o.l.v. Jack P. Loorj.

[Leeuwarder courant : hoofdblad van Friesland 2-11-1964]

[Het Parool 04-12-1965]

1966

HÄNDELVERENIGING BESTAAT 20 JAAR!!

TER gelegenheid van haar 20 jaar bestaan organiseert de NHV twee concerten in de Westerkerk in Amsterdam en niet in de Grote Kerk Naarden. "Händelvereniging ontvlucht koude" meldte Trouw van 12 december 1966. De redenen waren o.a. omdat de belangstelling voor de uitvoeringen in Amsterdam steeds groter werden. Ook omdat de Grote Kerk Naarden onvoldoende verwarmd werd in de winter.

Dus werden de 'Messiah' op 14 december 1966 en 'Solomon' op 14 februari 1967 uitgevoerd in de Westerkerk, en het traditionele bevrijdingsconcert met 'Judas Maccabaeus' op 5 mei 1967, in St. Vituskerk te Bussum.

St. Vituskerk Bussum (kruising Brinklaan / Kerkstraat / Herenstraat)

[Algemeen Handelsblad 24-10-1966 / NRC Media]

Recensie

Sublime 'Messiah'

DE Messiah-uitvoering door de Händelvereniging te Amsterdam, vlak vóór Kerstmis, is een traditie geworden, zeer ten gerieve van de vele vereerders van de componist. Er mag daarbij steeds op een vol huis gerekend worden. De belangstelling voor het werk bestaat al vanaf de allereerste uitvoering in 1742, die in Dublin plaats vond. Thans is het echter niet meer nodig om, zoals toen, de dames vriendelijk te vragen, geen hoepelrokken te dragen; dit om ruimte te winnen en daardoor meer publiek binnen te kunnen laten.

Overigens waren er gisteravond in de Westerkerk nog enige (niet veel) plaatsen onbezet, maar misschien was Ajax—Liverpool daar wel debet aan(!). Hoe het zij, de aanwezigen hebben een sublieme vertolking gehoord. Dirigent Jack P. Loorj is van mening — m.i. zeer terecht — dat de Messiah niet gediend is met slepende tempi. Hij weet zijn koor gedisciplineerd, soepel, zuiver en genuanceerd te laten zingen en zorgt er voor dat zelfs de snelste passages zonder hapering tot hun recht komen. Aangaande de medewerkende solisten kwam de vraag naar voren of Handel bij die designaleerde „première" over een sopraan beschikt zal hebben als Elly Ameling (met haar waarlijk hemelse geluid) of over een alt als Aafje Heynis (die toch als de opvolgster van de onvergetelijke Kathleen Ferrier kan beschouwd worden).

Het is onmogelijk om er een definitief neen-antwoord op te geven, maar betwijfelen mag men het wel. In elk geval hoorde men perfecte interpretaties, waarbij aanvullend moet worden vermeld dat ook de tenor Duncan Robertson en de bas Henk Smit (de aangekondigde Rom Kalma was door ziekte verhinderd)

opmerkelijke prestaties leverden. De medewerking voor het instrumentale gedeelte van het Kunstmaand-orkest, Willem Hickman (orgel) en Leni van der Lee (klavecimbel) droeg ten slotte in niet geringe mate bij tot de sublimiteit van deze Messiah-uitvoering.

HENRI C. VAN PRAAG

[Het Parool 16-12-1966]

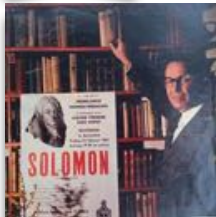

1967
|
1970

Solomon bij
20-jarige
Haendel-
vereniging

AMSTERDAM – Gedurende de twintig jaar dat de Nederlandse Haendelvereniging (dirigent Jack P. Loory) bestaat, heeft deze vereniging reeds menig werk van Händel ten gehore gebracht, dat voorheen alleen bij de kleine kring van in ...

Het koor van de Haendelvereniging, aangevuld met de Utrechtse Oratorium-vereniging en begeleid door het Radio-Kamerorkest, heeft de talrijke bezoekers van de Westerkerk te Amsterdam een gloedvolle vertolking van „Solomon“ gepresenteerd. Händel is de meester der magistrale koorarchitectuur, die het beste tot zijn recht komt bij een groot en evenwichtig bezet koor, zoals Jack P. Loory deze avond tot zijn beschikking had en met vaste hand leidde. **[Trouw 25-02-1967]**

[Archief Cootje Dekker]

[Het Parool 02-02-1968]

Morgenavond Nederland 2
Händel's „The Messiah“
op het TV-scherm

AVRO: 21.30 Stereo: Dido and Aeneas, opera v. Purcell, door het koor van de Nederlandse Haendelvereniging, het radio kamerorkest en zangsolisten, 22.30 Nieuws. 22.40

[Friese koerier :
onafhankelijk dagblad
voor Friesland en
aangrenzend 20-12-1967
en
10-02-1968]

Loory en de
25-jarige
Haendelvereniging

Door H.J. MULLER

HILVERSUM, dinsdag - IN HET HUIS van de dirigent Jack P. Loory in Hilversum gaat het de laatste weken opgewonden toe. Misschien is dat wel altijd min of meer het geval, omdat de huisheer een roerig man is. Hij is echt niet alleen maar een Haendel-fanaticus, het hart en de ziel en de motor van zijn Haendelvereniging die een kwart eeuw geleden ontstond uit het Bussumse koor „Bel Canto“ dat had gewerkt onder Theo Baylé en Casper Höweler en zulks voortreffelijk, volgens Loory. Diezelfde Haendelvereniging, die straks in mei in de Amsterdamse Westerkerk een jubileumconcert geeft en dat feest bekrachtigt met een uitvoering van „Israël in Egypte“ samen met de Engelse Haendel Society onder James Hall.

Eén en ander slorpt veel van zijn aandacht en veel van zijn werkkraft op, ofschoon er nog altijd in Loory onaangesproken energieën blijven die hun deel vragen. Want hij is merkwaardig veelzijdig en alleen al de studioruimte met daarin een huiselijk intieme bar die hij eigenhandig maakte van een braakliggende zolder, is daarvan een bewijs. Nog niet genoeg overigens. Daarnaast schildert hij, fotografeert of beter: filmt, hij is een vogelkenner van een dusdanig weten en reputatie dat de Roemeense regering hem toestond in de Donau-delta onderzoeken te doen, waarbij hij werd geassisteerd door ornithologen van dat land.

Enthusiasme

Daarover vertelt Loory al met evenveel enthousiasme als over dat gesignaleerde jubileumconcert, dat oratorium „Israël in Egypte“, het grootste koorwerk dat er bestaat, zegt hij. Niet minder dan 27 uitgebreide koorfragmenten waarvan 22 voor dubbelkoor geschreven, die in dat geval door de koren van de Nederlandse Haendelvereniging en de Engelse Haendel Society zullen worden gezongen. Evenveel enthousiasme, gelijk gezegd, hoewel Loory ons bekend dat hij in het geval hij zou moeten kiezen tussen de muziek en de vogels, hij misschien toch wel aan die vogels de voorkeur zou geven. Die dieren te observeren, die broedplaatsen van de ibissen daar in Roemenië en niet minder die van de pelikanen, is ronduit fascinerend. En dat te filmen, het hele doen en laten van die dieren te kunnen volgen, beschouwt hij als een vreedzame jacht.

Het is met elkander een wonder — een stuk eeuwigheid. Hadden wij Loory niet getemd — dat is het enige woord dat past in zijn beeld — dan had hij ons die films direct laten zien en misschien ook wel die over Portugal. Van dat land is hij verrukt en er volgt onmiddellijk een uitweiding over een gotische kerk in Batalha, waardoor Loory bijzonder schijnt te zijn gegrepen.

Benijdenswaardig

Weer een vorm van activiteit en weer is hij volledig geabsorbeerd. Die ornithologie, zegt hij, teruggrepend, is een jeugdliefde; het is één van de boeiendste dingen die hij kent. En omdat Loory een actief en creatief man is — tuinarchitectuur is er ook nog als vorm van aandacht — kent de gesprekspartner een gevoel van verbluftheid omdat hier iemand spreekt die in zijn dagelijkse doen elektronicus is. „Ik doceer elektronica“, zegt hij. Men zou hem eventueel een gespleten man kunnen noemen, hoewel in zijn geval al die activiteiten kennelijk vredig naast elkaar kunnen bestaan in een merkwaardige harmonie. En met elkander vullen zij het leven van Loory tot aan de rand en geven het een volheid en een ruimte die benijdenswaardig is. ►

[Het Parool 25-05-1970]

► Uitspraak

Ten slotte vertelt hij verheerlijkt, dat door een genereuze gift van het Prins Bernhard Fonds de Haendelvereniging in staat is gesteld zich de nagenoeg complete uitgave van de „Deutsche Händel Gesellschaft“ aan te schaffen. „Honderd banden“, zegt Loory en het is als ik het zelf de lippen af bij de gedachte daaraan. „Het blijft toch wel merkwaardig“, horen wij, „dat ik met stukken als „Die Jahreszeiten“ of „Die Schöpfung“ nooit een dergelijk respons heb gehad als onlangs met de „Fairy Queen“ van Purcell en de „Hercules“ van Haendel. En de omstandigheid dat deze auteurs een grote rol toebedeelden aan de creativiteit van de zangers via de zg. „graces“ is voor mij aanleiding hun muziek interessanter, te vinden dan die van Bach“. Het maakt hem blijkbaar niet uit dat een dergelijke uitspraak op weerstanden zal stui- Loory en tegelijkertijd de voeten. Het is het geloof van dingsbodem voor de straks feestende Haendelvereniging. **[De Telegraaf 16-12-1969]**

1970 Hoe ging het alweer met het instuderen van de muziek? **[Het vrije volk: democratisch-socialistisch dagblad 20-09-1970]**

Herinneringen vanaf 1955 aan de Ned. Haendelvereniging

Door Cootje Dekker

MARIJKE was nog klein; met twee kleine kinderen wilde ik een avond voor mijzelf hebben. Een vriendin (Sarie Spiering), die achter ons woonde, gaf mij advies om met haar mee naar de Haendelvereniging in Bussum te gaan. Het was voor mij een openbaring! Vanaf die avond ben ik meer dan vijftig jaar het koor trouw gebleven.

Ooit was ik op de 2^e paasdag in de Domkerk en hoorde daar een koor het Halleluja uit de Messiah

zingen; ik hoopte dat ik zelf ook eens dat prachtige lied zou kunnen zingen!

Meer dan vijftig jaar is het jaarlijks voor mij een werkelijkheid geworden om de Messiah te mogen zingen! In die tijd toen Jack Loory met de sopranen aan het repeteren was, zaten we als alten rustig met een haak- en breiwerk in onze handen te wachten tot we zelf aan de beurt waren. Toen Loory het geklets zat werd, viel hij uit

„wijven, houden jullie je bekeens!“ Stille.

Vergeleken met deze tijd van contributie per bank overmaken, moesten wij iedere maand de contributie in de pauze contant bij de penningmeester betalen!

We waren een jong koor. Waar dus ook met grote regelmaat een koorlid zwanger was. Toen ik van mijn 3^e kind zwanger was, werd er positie kleding uitgewisseld onder de zwangere koordames. ►

► Hoogtepunten waren de **concertreizen** die we gemaakt hebben o.a. naar Israël (Jeruzalem) op 26 december 1982 tot 5 januari 1983. Kinderen moesten worden uitbesteed en zo op weg naar Schiphol. Het koor bestond uit 140 leden en in 2 vliegtuigen vertrokken we naar Israël.

Een mooi verhaaltje was dat een van de dames een trommeltje met oliebollen voor oudejaarsavond had meegenomen. Op Schiphol werden alle koffers in de kelder door de douane gecontroleerd; ook de koffer met het trommeltje oliebollen. De douane vertrouwde het niet: ze dachten dat het handgranaten waren! Gelukkig

mochten we toch wel door en met de oliebollen.

In Jeruzalem zijn we uitgenodigd en begroet door de Burgemeester. We hebben in Israël veel interessante plekken kunnen bezoeken en verschillende concerten kunnen geven, o.a. *Solom van Haendel* en het *War Requiem* van Benjamin Britten dat we geheel door elkaar moesten zingen.

Op 1 van de reizen naar Engeland werden we ondergebracht bij Engelse koorleden. Op een bepaalde plaats zou een bus ons komen ophalen en naar de kerk brengen, waar we zouden zingen. De bus kwam niet en met auto's lukte het uiteindelijk toch nog op om op tijd te komen.

Ook werden er soms voor de *Messiah* concerten Engelse bassen en tenoren als gastzangers uitgenodigd en ook wel bij ons in het gezin werden ondergebracht. Op de ochtend dat onze gast naar Schiphol gebracht werd, moest ik hem het reisgeld even voorschieten. Tot mijn schrik had ik niet genoeg geld in huis. Gelukkig

kwam net de melkboer aan de deur en als trouwe klant kon ik het bedrag van hem even lenen. We hebben daar in Engeland the *Dream of Gerontius* van Elgar uitgevoerd. ►

► Bij een uitvoering van de *Messiah* in Amsterdam had het zo gesneeuwd, dat een solist te laat kwam en we moesten wachten met de uitvoering.

In de ruim 50-jarige tijd op de Haendelvereniging heb ik met veel genoeg gerepeteerd en gezongen onder leiding van de dirigenten Jack Loory en Thijs Kramer. In al die jaren is de Haendel "mijn" koor geweest!

Fijn dat ik nog een aantal jaren samen met Marijke op het koor gezongen heb; en wens haar nog vele jaren op dit prachtige koor! •

'THE TRUMPET'

door Justus Heijnen

Dat was de naam van het nieuwsblad van de NHV.

Toen ik een jaar of zeven jaar oud was zong ik in het kinderkoor van Piet Kol in Bussum maar ook in het kinderkoor van de toenmalige Gereformeerde Kerk. Wij zongen o.a. met Kerstmis allerlei verschillende liederen in de kerk, maar ook

concerten in het gebouw naast de kerk op de Huizerweg. Ook voor het Programma Jeugdland van de NCRV. Naderhand ben ik naar het kerkkoor van Marinus Voorberg gegaan die was toen de dirigent. We hebben toen met het NCRV Vocaalkoor de Brocks Passion van Handel uitgevoerd in de toenmalige Zuiderkerk met bekende Engelse en Nederlandse solisten. De uitvoering werd uitgezonden door de NCRV.

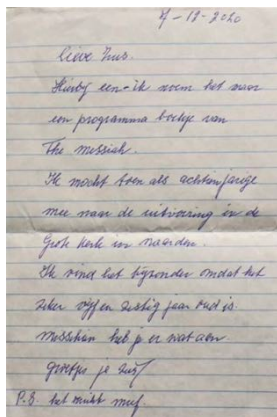
Als kind was ik geïnteresseerd in Handels muziek. Toen ik 17 jaar was, ging ik naar Concordia in Bussum om bij de tuinzaal te luisteren naar de repetitie van de Haendelvereniging.

In september van dat jaar ben ik lid van de NHV. Dat was 1955. We zongen toen de *Messiah*, *Ester*, *Samson*, *Israel in Egypt*, *Hercules*, *Judas Maccabeus*. In het Concertgebouw werd een 78 toonplaat van Samson gemaakt. Qua kwaliteit was dat niet erg geslaagd omdat er toen nog niet de nodige apparaten waren zoals tegenwoordig. Maar het koor en de solisten hadden heel goed gepresteerd. We zijn zoals

u weet ook in Israël geweest met het koor. We maakten daar een excursie in het centrum van Jeruzalem, en daar zagen wij Elizabeth Taylor die speelde de Koningin Sheba in de film "Solomon and Sheba". De excursie liep langs al de markstaaltjes. Toen werd een van de dames beroofd van haar handtas. Ben Janssen, de alt in het koor dacht ze de dief te pakken zal krijgen! Ze ging meteen achter de dief aan. Ze dacht 'wat hij kan dat kan ik ook' en griste vervolgens de handtas van hem af en liep weg. En de dief was helemaal verbouwereerd want dat gebeurt natuurlijk niet in hun cultuur dat een vrouw op deze manier weer de handtas afpakt.

In Jeruzalem zongen wij de *Solomon*, het *War Requiem* van Benjamin Britten en de *Symfonie Nr. 3 "Kaddish"* van Leonard Bernstein en *Das Befreite Israel* van Georg Philipp Telemann uit. En voor elke uitvoering hadden wij met piano- Rept en generale, en de uitvoering. Dus we moesten alles dus 12 keer zingen voordat het uitgevoerd kon worden. Ook toevallig dat wij de *Solomon* zongen in Jeruzalem en Elizabeth Taylor daar liep dat noemen we de verbinding.

Ik eindig om jullie het beste toe te wensen en geef de hoop niet op in deze tijd! •

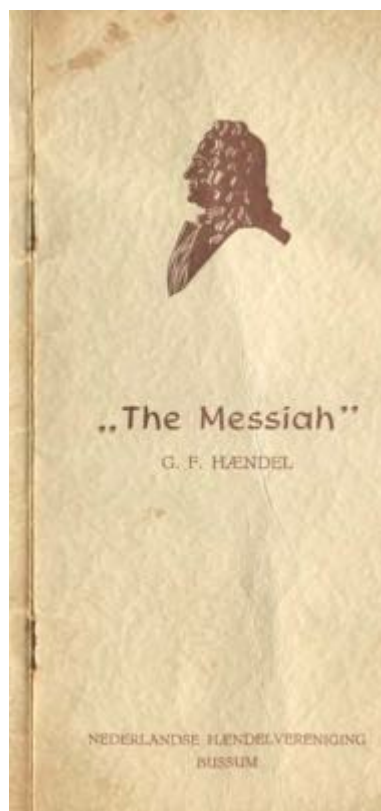

75 jaar Händelvereniging

Van gedachten wisselen over projecten waar we aan werken. Lillian en ik doen dat regelmatig. Nu het project '75 jaar Händel', waar Lillian aan werkt. Ja, mijn zusje vertelde over haar werkgeefster.

Amerikaanse, alt, 1955/1956.
'Anna, dat is bijzonder wat je vertelt.'
'Wat weet je nog van die tijd,' vraagt Lillian.
'Wil je daarover schrijven?'
'Ik weet niet zoveel van die tijd', antwoord ik.
'Ik zat nog op de lagere school.'
Mijn zusje herinnert zich nu nog, meer dan 65 jaar geleden, dat er heel serieus gestudeerd werd, samen met haar vriendin, ook Amerikaanse, één ochtend in de week.
Dan herinnert zij zich ook dat ze mee is geweest naar een uitvoering in de Grote Kerk Naarden.
'Misschien heb ik het tekstboekje bewaard.'
En ja, ze heeft het boekje gevonden in een schoenendoos die 4 keer mee verhuisd is.
Dat is toch heel bijzonder.
Dank je wel zusje, ook namens Lillian en de Nederlandse Händelvereniging.

Anna Loos

Inhoud

"25 jaar en inmiddels 90 uitvoeringen van 38 werken van Handel"
[Trouw 18-04-1972]

"NHV bereidt modelproducties van Hercules en Alexander's Feast"
[De Volkskrant 04-03-1977]

"Na veertig jaar komt de finale voor Jack Loory"
[Het Parool 04-03-1987]

"Händelkoor onthult ware Mendelssohn"
[Trouw 03-04-1992]

Joke Muloch Houwer Pleitbezorger van het NHV archief.

Maandenlang was haar woonkamer de opbergruimte van tintallen dozen met NHV archiefmateriaal die verspreid waren over diverse plekken. Zij nam op zich deze archief- en documentatieverzameling veilig te stellen.

Inleiding

Dit deel is gewijd aan de belangrijkste gebeurtenissen in de vereniging gedurende de periode 1971-1995.

Joke Mulock Houwer, NHV voorzitter bestuursperiode 2010-2014, nam destijds op zich om op zoek te gaan naar verschillende delen van het NHV-archief. De reden was om belangrijke informatie te behouden en toegankelijk te maken voor koorleden. Later zorgde zij ook dat het hele archief op een veilig plek terecht kwam.

De NHV werkte destijds ook met beroemde Europese ensembles zoals het Richard Hickox Orchestra uit Londen, het Pools Kamerorkest, het Fiori Musical Ensemble en het Nouvelle Orchestra Symphonique de la R.T.B. uit Brussel, en das Händelfestspielorchester Halle, Duitsland.

Bij de advertenties werd voor de eerste keer het kleinkoor, soms het kamerkoor of het adhoc-koor van de Nederlandse Händelvereniging genoemd. Dit koor trad regelmatig op o.l.v. Jack Looij op verschillende lokaties. ►

Maar wellicht was de belangrijkste verandering in deze periode de 'wisseling van de wacht'. Na 40 jaar kwam het dirigentschap van Jack Looij in 1987 ten einde; de dirigent die de Handelvereniging beroemd maakte zoals Het Parool beweerde: "Jack Looij gaf faam aan Händelvereniging". De bekendheid van de NHV was ook te danken aan de media vooral de kranten die de NHV op de voet volgden. NHV concerten waren in deze periode altijd terug te vinden in de kunstagenda's. Bovendien waren de recensies van onze concerten (ook in het buitenland) positief. Verder speelde de publieke radiozender Hilversum 2 later Hilversum 4 een belangrijke rol door het opnemen van onze concerten en die regelmatig op 'prime time' uit te zenden op de radio.

Na een overgang met gastdirigenten werd de toenmalige repetitor Thijs Kramer in 1989 benoemd tot vaste dirigent. Op de vraag of de vereniging onder hem 'andere wegen gaat bewandelen' antwoordde Thijs Kramer: "... bepaalde dingen zullen anders gaan, zonder dat ik me overigens tegen Looij af ga zetten," meldde het Reformatorisch Dagblad. Met Thijs Kramer voerde het koor de oorspronkelijk Duitse versie van Felix Mendelssohns 'Elias' uit, niet alleen in Nederland maar ook in Duitsland.

Het is ook in deze tijd dat de NHV werd genoemd als horende bij de Toptien van de beste amateur koren in Nederland. Dat was een grote waardering, zowel voor de kwaliteit van het koor alsook voor het grote aantal uitvoeringen. We praten dan over meer dan 90 uitvoeringen waaronder ca. 38 werken van Händel.

Tenslotte, speciale dank gaat uit naar de redactie/uitgevers van **Trouw, De Telegraaf, De Volkskrant, Het Parool, het Nieuw Israëlitisch weekblad, Nederlands dagblad : gereformeerd gezinsblad, Reformatorisch Dagblad, het Leidsch Dagblad, das Mitteldutsche Zeitung en Leipziger Volkszeitung** voor hun medewerking aan deze uitgave van de Nederlands Händelvereniging Nieuwsbrief 2021/2. Ook dank voor de complimenten. •

Joke Mulock Houwer Pleitbezorger van het NHV archief

Joke Mulock Houwer

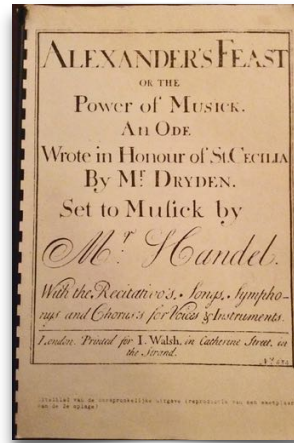
Dat er zo veel bewaard is gebleven over de geschiedenis van de NHV, is te danken aan Joke Mulock Houwer, voorzitter van de NHV, bestuursperiode 2010-2014. In 2007 was haar woonkamer maandenlang de opberggruimte van tientallen dozen met NHV archiefmateriaal die tot dan toe verspreid waren over diverse plekken. Zij nam het veiligstellen van deze archief- en documentatieverzameling op zich. Tijdens een gesprek met haar vertelde zij hoe dat ging.

Hoe wist je dat er een NHV archief bestond en waar het archief werd bewaard?

Joke: Ik hoorde van Christine Schreuder dat er een NHV archief bestond. In het begin lag het archief in Naarderheem, waarschijnlijk omdat de NHV vroeger daar repeteerde. Later werd het in het streekarchief in de Naarden-Vesting ondergebracht. Ik had een gevoel dat wij de inhoud moesten kennen en omdat recent een jubileumjaar was, was de geschiedenis van het koor heel belangrijk. Dus ik ben naar het streekarchief gegaan. Daar lagen negen archiefdozen waarvan de inhoud nooit was geïnventariseerd. Dat stond gewoon ergens op een plank. Ik heb gevraagd of ik de dozen

mee naar huis kon nemen. ►

► De archivaris heeft mij verteld hoe ik de inventarisatie moest aanpakken. Alle papier moest geïnventariseerd en benoemd worden, en daarna uitzoeken wat daarvan belangrijk was. Ik heb elk papier bekeken en geïnventariseerd op datum. Uiteindelijk had ik 48 A-viertjes met inhoudbeschrijving. Daarna heb ik een indeling gemaakt van wat de moeite was om te bewaren. De dubbele dingen heb ik weggegooid. Nu zijn er van de eerste 40 jaar nog drie dozen over.

Programmaboekje Alexander's Feast 1977 / NHV archief

Wat voor documentatie kwam je tegen?

Jaarverslagen, notulen van bestuurs- en ledenvergaderingen, beleidstukken, financiële overzichten, ledenlijsten, posters en flyers, jaarprogramma's en nieuwsbrieven, correspondentie en fotoalbums en ... het alleroudste klavieruitreksel van de Messiah uit 1945! Het leek net alsof alles gewoon in dozen werd bewaard door de diverse secretarissen en daarna was er niemand die er nog in geïnteresseerd was.

Wat ik interessant vond waren bijvoorbeeld de oude nieuwsbrieven. De eerste was het handgeschreven Händel Informatie Bulletin (HIB) in losse blaadjes. Het werd gebruikt voor informatie aan koorleden, net wat wij nu doen per e-mail. Leuk om de betrokkenheid van de koorleden van toen te lezen, maar ook de grapjes in deze nieuwsbrieven. Later kwam dan de Trumpet waar Ria van den Burger hard aan gewerkt heeft. Deze nieuwsbrief kwam vaker uit en bevatte veel recensies van concerten. Er zijn ook concertposters die ik heb gevonden, bijvoorbeeld van 1947. Je ziet meteen het verschil met de huidige posters. Toen waren de posters veel groter en met een enorme verscheidenheid qua kleur, lettertypen. De posters waren vaak wel op datum, maar niet op jaar gedateerd. NHV heeft toen vrij veel concerten gegeven; een kaartje kostte toen f 0,75. In 1946 kostte een drie-concerten abonnement kostte f 5,00, inclusief belasting. Ongelooflijk! Ook koorleden werden verplicht om kaarten te verkopen. Op een zeker moment zelfs 5 p.p. Interessante dingen.

Nu je bijna alles in orde hebt, wat gaat ermee gebeuren?

Straks wordt alles teruggebracht naar het streekarchief. Ik moest alle nietjes en paperclips eruit halen en heb er en der de zaak met plakband aan elkaar geplakt. Het streekarchief werkt alleen met papier; dus geen cd-rom, geen USB-stick. Vervolgens wordt alles bewaard; in ieder geval zo lang als de NHV het de moeite waard vindt om dat te bewaren. Dat is het uitgangspunt. Op een gegeven moment gaan dingen verouderen of raken verstoofd, en dan zal het vroeg of later wel worden weggegooid. Maar alles blijft nu overzichtelijk en toegankelijk in het archief. Uiteraard hebben geïnteresseerde koorleden -als ieder ander- toegang tot het archief. Met een index wordt het makkelijk om alles te vinden en te bestuderen. Het adres van het streekarchief is Cattenhagestraat 8 in Naarden-Vesting. Daarnaast willen wij ook, zo ver het mogelijk is, sommige documentatie zoals posters en flyers in digitale vorm bewaren. Er worden daarom foto's van gemaakt en die worden in digitale vorm bij het secretariaat bewaard, zodat ze toegankelijk blijven voor op de website of waar dan ook.

Wie is eigenlijk verantwoordelijk voor het archief?

Binnen het bestuur hebben wij het er nog niet over gehad. Normaal gesproken is elke secretaris gedurende zijn/haar bestuursperiode verantwoordelijk voor het archief en zou deze er voor dienen te zorgen dat aan het eind van zijn/haar zittingsperiode het relevante materiaal over dat tijdperk in het officiële archief terechtkomt.

Een paar jaar geleden werd het gezegd dat de NHV een archief bij de gemeente Bussum had. Wat is ermee gebeurd?

Dat was een muziekarchief dat in de kelder van de gemeentehuis stond. Ook al omdat het archief daar weg moest, hebben de bibliothecaressen Els Hogeweg en Els de Vijn het uitgezocht. Er was weinig wat bewaard kon worden; veel was uit de tijd van Jack Looij. Er waren veel oude, gebruikte partituren die nooit meer gebruikt zullen worden. Die zijn inmiddels opgeruimd en weggedaan. Wat over is, bijvoorbeeld orkestpartituren, zijn naar het RBO Sinfonia gegaan en wat nog gebruikt kan worden is nu op de plek waar het hoort. Ik ben blij dat ook dat nu goed geregeld is. Toen ik voorzitter werd, wilde ik een aantal dingen voor elkaar krijgen. Het huishoudelijk reglement en de aanvullende reglementen zijn nu klaar en straks geldt dat ook voor het archief. Dan ben ik tevreden en ook klaar.

[door Lillian Mulder maart 2017]

Periode 1971-1995

1971- 1979

In deze periode werd het 25-jarig bestaan van de NHV gevierd met een Jubileumconcert. Een paar krantenkoppen: "Händelvereniging jubileert met ongewoon programma" meldt Het Parool van 17 april 1972; "Händelvereniging bracht succesvol jubileumconcert" volgens een verslaggever van het Algemeen Dagblad van 29 april en dan Trouw van 18 april: "25 jaar en inmiddels 90 uitvoeringen van 38 werken van Händel". Een indrukwekkende presentatie!

Opnieuw bezocht de koninklijke familie onze concerten zoals het 30ste Bevrijdingsconcert op 5 mei 1975. Dat ging zeker niet onopgemerkt. Toen woonden prinses Beatrix en prins Claus het bevrijdingsconcert in de Westerkerk bij. Daarnaast ging het 'zogenaaamde Klein Koor' van de NHV alleen op stap om concerten te geven o.l.v. Jack Loorij zoals in maart 1977 in de Geertekerk te Utrecht. Uitgevoerd werden de 'modelstudio-producties' voor *Choice of Hercules* en *Alexander's Feast*. In de St. Vituskerk te Bussum werden in november vijf Biblische Sprüche en aria's uit wereldlijke opera's als *Dido and Aeneas*, *The Indian Queen* en *The Tempest* uitgevoerd. [De Volkskrant 04-03 en Het Parool 02-11-1977]. Ook uitgevoerd werd Elgar's *The Dream of Gerontius* in de Westerkerk. Elgar schreef op de laatste pagina van de partituur: "This is the best of me". Is het misschien de reden dat dit oratorium als één van de belangrijkste oratoria wordt beschouwd? De NHV, de Bachvereniging, de Stichting jr. Jacob van Eyck en het Nederlands Vocaal Ensemble richtten in 1976 samen de Utrechtse COMU, de Stichting Coördinatie Oude Muziek op. De bedoeling was o.a. het samenwerken op het gebied van programmering te bevorderen. COMU was verantwoordelijk voor de organisatorische activiteiten rondom concerten zoals de kaartverkoop en de aankondiging van concerten in de kranten. In augustus 1985 besloot de Bachvereniging haar eigen bureau te creëren. ●

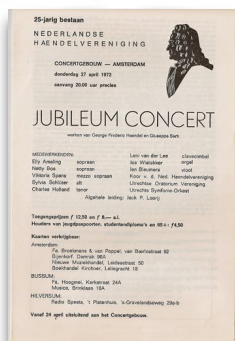
1972

AMSTERDAM —In de oorlog was er ergens in het Gooi een koortje dat een koor, en een dirigentie dat een dirigent wou worden. Beiden waren, terecht, ambitieus, want de zaak was het waard. Optreden was er toen niet bij, tenzij via de 'Kulturkammer' en daarvoor pasten zowel koor als leiding. Daarom werd men 'kerkkoor', zong in kerken en de concerten heetten 'Wijdingsdiensten', omdat er altijd wel een predikant te vinden

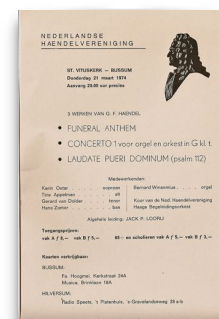
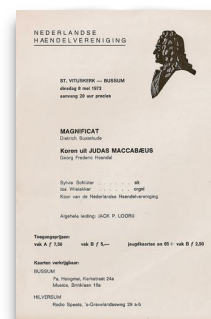
was, die tien minuten van de pauze met een 'stichtelijk woordje' voor zijn rekening nam. De muziek stond toch praktisch altijd op 'geestelijke' teksten. Een en ander sloeg aan en resulteerde na de bevrijding in een uitvoering in de Naardense kerk, van Handels 'Judas Maccabaeus'. Het Gooise koortje heette Bel Canto, en de dirigent was Jack Loorij. De uitvoering sloeg in en de Amsterdamse Kunstkring bracht het inmiddels gegroeide koor over naar Amsterdam. Dan zet de Omroep zich er achter, en wordt de 'Nederlandse Haendelvereniging' geboren.

Die bestaat nu 25 jaar en heeft inmiddels 90 uitvoeringen gegeven van 38 werken van Georg Friedrich Handel. Natuurlijk met een aantal premières voor Nederland. In die tijd heeft Loorij een aantal ontdekkingen gedaan in Handels nalatenschappen die gedrukt en in handschrift berusten in Engeland, het land met een sterke, soms verstarde, Handel-traditie. Die ontdekkingen begonnen in 1951 en droegen vrucht in enkele nieuwe gevonden stukken, nieuwe ideeën omtrent uitvoeringswijze. De praktijk had de componist altijd wel genoodzaakt met veel vrijheid met zijn werken om te springen, vrijer dan hij omsprong met zijn medewerkers aan wie hij zijn wil oplegde. Bij al deze dingen zag Loorij kans om onder meer de oude barokke versieringskunst in tere te herstellen, wat bij het publiek, de koorleden en solisten aanvankelijk soms op heftige tegenstand botste, doch na enkele jaren van praktische aanpak en stug volhouden algemeen is geaccepteerd. ►

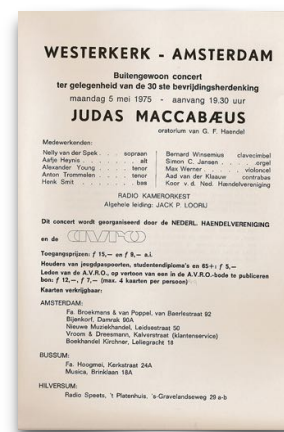
[Bron: NHV Archief]

1973 - 1974

[Bron: NHV Archief]

1975

[Bron: NHV Archief]

[Bron: Trouw 25-04-1975]

► Een ander probleem zijn de countertenors die Handels partituren bevolken. Altstemmen die door tenoren, mannen dus, met een typisch eigen timbre gezongen worden. Dit is nog steeds een zaak van een tekort aan goede counter-tenors, en hangt even als het versieringsprobleem ten nauwste samen met de opleiding van vocalisten. Deze is in Engeland verder dan hier. Omtrent het a.s. jubileum-concert op 27 april in de Grote Zaal van het Concertgebouw te Amsterdam werd over het programma o.m. het volgende meegedeeld: Er zal geen groot werk van Handel maar enkele fragmenten van minder bekende werken worden uitgevoerd, voorafgegaan door het Orgelconcert op 7 nr 4, door Jos Wielakker. Verdere solisten zijn onder meer Elly Ameling en Charles Holland en Jan Bleumers. Na de pauze volgt een uitvoering van een Russisch Oratorium van Giuseppe Sarti, een Italiaan die de laatste jaren van zijn leven in St. Petersburg werkte en in 1802 te Berlijn stierf. Zijn oratorium is gecomponeerd op teksten van de Russische liturgie, voor dubbelkoor en een sterke orkestbezetting. In 1968 werd het in Leningrad ontdekt en daarna door een Tsjechisch koor in Perugia uitgevoerd.

[Bron: Trouw 18-04-1972]

Recensies

en burgemeester Samkalden) en ook waren er vertegenwoordigers van de Joodse gemeente, verzetsorganisaties, de Stichting 1940-1945, oorlogsslachtoffers en ex-politieke gevangenen. Daarbij had zich nog een talrijk verder publiek geschaard. Ongetwijfeld afkomstig uit brede lagen van de bevolking — en dat was dan precies in de geest van Handel.

De Nederlandse Haendelvereniging zette gisteravond in samenwerking met de AVRO een traditie voort: uitvoering van „Judas Maccabaeus“ op 5 mei. Een vijfjaarlijkse traditie. En een zinvolle, want zoals bekend bezingt het oratorium van Handel in de eerste plaats de vrijheid.

Prinses Beatrix en prins Claus luisterden er in de Amsterdamse Westerkerk naar. Verder verschillende hoogwaardigheidsbekleders (onder wie minister Vredeling

Deze componist is immers een pionier geweest bij het democratiseren van het muziekleven. Zo schafte hij voor de uitvoeringen van zijn oratoria het systeem van intekenlijsten af, een stelsel dat een rijke bovenlaag bevoordeelde. In plaats daarvan hief hij lage entreegelden, opdat ook minder gegoeden aanwezig konden zijn. En daarmee hielp hij iets nieuws introduceren: het openbare muziekleven, dat wij zo gewoon vinden. Dat hing ook samen met zijn streven om de christelijk-humanitaire idealen te verbreiden die zo duidelijk spreken uit zijn oratoria.

Welnu, die idealen zijn binnen onze landsgrenzen al decennia lang hooggehouden door de Nederlandse Haendelvereniging. Alle hulde. Alleen kan ik over gisteravond niet veel zinnigs zeggen: op de mij toegewezen plaats was het geluid sterk vervaagd door de hevige galm. Het koor maakte de indruk, uitstekend gerepeteerd te hebben: redelijk tot goed leken de locale solisten te vol- Heynis, Alexander Young, Anton Hevals, Alexander Young, Anton Trommelen en Henk Smit. Verder werkte het Radio Kamerorkest mee. Algehele leiding: Jack P. Looij.

LUC VAN HASSELT

[Bron: Het Parool 06-05-1975]

„Maccabaeus“ klonk gaaf

Het feestelijk verlichte kerkgebouw was geheel gevuld met bezoekers toen prinses Beatrix en prins Claus, met applaus begroet, over het middenpad liepen om dicht bij het koor en het 'Radio Kamerorkest plaats te nemen. Vervolgens werd als inleiding het 'Wilhelmus' gespeeld en gezongen.

[Bron : De Telegraaf 06-05-1975 / Mediagruut Nederland B.V.]

Zoals te verwachten was, is het Initiatief van de Nederlandse Händelvereniging en haar dirigent Jack F. Looij in samenwerking met de AVRO in alle opzichten met succes bekrond.

De uitvoering van het oratorium „Judas Maccabaeus“ op de dertigste bevrijdingsdag in de Westerkerk te Amsterdam stond op het hoge peil dat Looij met zijn koor gedurende dertig Jaar heeft nagestreefd.

1977

Recensie

Nederlandse Haendel Vereniging een belangrijk werk toegevoegd aan haar repertoire.

Het oratorium waarmee Elgar zich een meesterlijk vakman toonde, die het Engelse muziekleven in 1900 toesprak in een taal die nationaal en internationaal al uitgestorven leek, heeft voor de uitvoerders een apart soort moeilijkheidsgraad. Zelfs in een land waar de koorcultuur zo'n sterk accent had gekregen als Engeland, mislukte de première op het koorfestival te Birmingham.

Het al vele jaren door de dirigent Jack P. Looij gekoesterde denkbeeld om een uitvoering te geven van dit werk, dat met zijn katholieke sfeer en laat-romantische koorbehandeling wel sterk afwijkt van de oratorium stijl waarin hij de Haendel Vereniging tot dusver met zoveel succes heeft opgevoed, werd gisteravond in de Westerkerk goed voorbereid gerealiseerd. De warme en verrassende schrijfwijze voor het koor, waarin de stemmen een voortdurend boeiend patroon weven, vraagt bij elke modulatie (en die zijn bijna onophoudelijk aan de orde) dat elke vocalist zich een precieze voorstelling maakt van zijn functie in het akkoord.

Rijkdom

Daar werd in het algemeen zeer goed aan voldaan, ook waar het ensemble wordt opgesplitst in kleinere groepen die een ongewone rijkdom aan invallen verwezenlijken. De geringe inzinking die in het begin van het tweede deel optrad, werd spoedig overwonnen.

Er stonden goede solisten ter beschikking. De nog jonge Britse tenor Anthony Rolfe Johnson, die de inspirerende titelrol vervulde, heeft niet de overmaat aan kracht die hem veel reserve toestaat, maar zijn voordracht is muzikaal en doordacht, zijn timbre aangenaam. Nog rijker gekleurd zijn de mogelijkheden van de mezzosopraan Carolyn Watkinson, die zich in enkele jaren zeer gunstig ontwikkeld heeft.

Baspartijen

De kleinere baspartijen die Henk Smit vervulde, priester in het eerste deel, engel des doods in het tweede, gaven hem de mogelijkheid zijn dramatische kwaliteiten te doen uitkomen. Het was opmerkelijk dat de drie vocale solisten overall waar de componist met kleine alternatieve nootjes moeilijker maar effectiever keuzemogelijkheden aangaf, deze naar ik meen zonder uitzondering kozen. Het Noordhollands Philharmonisch Orkest werkte met animo mee. Al kan men zich zonder moeite een verzorgder, puntiger en exacter orkestklank voorstellen, toch zal dirigent Looij, die zijn medewerkers geïnspireerd leidde, ook over het instrumentale aandeel niet ontevreden zijn geweest. Het was een uitvoering die voor herhaling op gezette tijden in aanmerking komt.

RUTGÉR SCHOUTE

[Bron: Het Parool 27- en 29-04-1977]

[Bron: De Volkskrant 13-09-1977]

[Bron: Het Parool 21-12-1977]

1980 - 1989

In 1981 bereidt de vereniging haar 35 jarig bestaan met vier concerten voor. Geïnteresseerde zangers uit het publiek met een geschoolde stem werden uitgenodigd om mee te doen. Gelukkig waren er in de afgelopen twee jaar vijftig jongere koorleden bijgekomen en dat was alleen maar gunstig voor het voortbestaan van het koor.

In 1982 gaf het koor een concert voor de Stichting Vrienden voor het Alyn-hospital te Jeruzalem in de Nieuwe Kerk te Den Haag. De opbrengst ging naar een revalidatiecentrum voor lichamelijk zwaar gehandicapte kinderen. Later in het jaar reisde het koor van de NHV naar Israël om mee te doen aan het *Festival Liturgica* in Jeruzalem; een festival gewijd aan koormuziek.

De NHV onder leiding van Jack Looij had in de laatste jaren een bijzondere liefde opgevat voor Elgars muziek. Zo voerde het koor een aantal van zijn werken uit zoals *The Dream of Gerontius*, *The Kingdom* en als ere-dirigent (en gastdirigent) voerde hij *The Apostle* uit. Aanleiding genoeg voor Trouw van 2 maart 1989 met een kop te komen: "Jack Looij vol hartstocht muzikale apostel van Elgar."

En Jack Looij vierde zijn 50 jarig dirigentschap met de uitvoering van *Alexander's Feast* in de Grote Kerk Naarden.

In het kader van de viering van het Händeljaar 1985, maakte het koor een reis naar Polen om concerten te geven in Warschau, Krakau en Wrocław. Alle concerten waren uitverkocht. In 1986 vierde de NHV haar 40-jarig bestaan. En toen nam Jack Looij afscheid van het koor dat hij opgericht had - 40 jaar na dato: "**Looij zegt vitaal adieu**", "**Na veertig jaar komt de finale voor Jack Looij**". ▶

▶ De vraag was hoe de NHV zich zou gaan ontwikkelen na zijn vertrek ook gezien het feit dat de gemiddelde leeftijd van het koor vijftig jaar was!! Na een paar jaar met vaste gastdirigenten onder wie Jan Stulen, Frank Hamelers en repetitor Thijs Kramer werd Thijs Kramer benoemd tot vaste dirigent. •

1980

[Bron: De Volkskrant 01-05-1980]

Recensie

AMSTERDAM — De belangstellenden voor het eerste openbare concert in de gerestaureerde Nieuwe Kerk waren zondagavond in grote drommen komen opdagen. Voeg daarbij velen die na de plechtigheden op de Dam meenden dat de kerk ter bezichtiging was opengesteld en u kunt zich voorspelen hoe grote moeite eenieder zich moest getroosten de na deur aan de Mozes en Aäronstraat binnen te komen.

Het Koor van de Nederlandse Haendelvereniging was de eer ten deel gevallen dit openingsconcert te verzorgen. Het Dodenherdenkingskarakter ontbrak niet: Haendels oratorium „*Israël in Egypte*” heeft voldoende overeenkomsten met de tegenwoordige tijd in beleving van onderdrukking en bevrijding.

Om maar met de deur in huis te vallen: in de opstelling van de Haendelvereniging voldoet de Nieuwe Kerk absoluut niet als concertruimte. Uitvoerenden stonden in het koorgedeelte achter het oksel en waren zodoende niet of nauwelijks zichtbaar voor het publiek. Het contact met de musici dat aan een concert een extra dimensie pleegt te geven, ging geheel verloren. Ook een video-camera met een aantal kleurentelevisietoestellen, die in de kerk stond— overgebleven van 30 april? — kon daaraan niets veranderen, want de kwaliteit van dit mechanische beeld was bijzonder bedroevend.

De akoestiek van de Nieuwe Kerk blijkt hoog galmend. In snelle passages ontstaat dus een notenbrij. Langzame gedeelten worden nog trager dan ze al lijken, dynamische verschillen vervlakken, kortom, zo'n concert wordt een hoogst vermoeiende aangelegenheid voor zowel musici als luisteraars.

Beproeving

Desondanks kon het koor van de Haendelvereniging onder dirigent Jack Looij redelijk boeien in de vele afwisselende gedeelten van Haendels oratorium. Het Nouvel Orchestre Philharmonique van de Belgische Radio klom in deze ruimte platgeslagen en kaal, maar daar konden de musici waarschijnlijk ook niets aan doen. De vocale solisten hadden het er nog het moeilijkst mee. Zij stonden tussen orkest en koor en moesten werkelijk schreeuwen om nog maar enigszins gehoord te worden. Alleen de countertenor David James doorstond deze beproeving succesvol. De Nieuwe Kerk heeft de cultureel-educatieve functie hoog in het vaandel staan. Of dit instituut werkelijk een concertruimte van belang zal worden, blijft natuurlijk de vraag. Als het aan het bestuur van de stichting Nieuwe Kerk ligt waarschijnlijk niet, want de huur van de ruimte bedraagt niet minder dan vijfduizend gulden hetzelfde geld kan je anderhalf concert in het Concertgebouw houden. Tel uit je winst.

[Bron: Trouw 06-05-1980]

1981

DE NEDERLANDSE HÄNDEL- VERENIGING VIERT JUBILEUM BIJ 35-JARIG BESTAAN

BUSSUM – De Nederlandse Händelvereniging heeft het concertseizoen 1981/82 uitgeroepen tot haar JUBILEUMJAAR, omdat de vereniging het 35-jarig bestaan zal herdenken, maar ook omdat Jack P. Loorij VEERTIG jaar als dirigent met zijn zangers verbonden is. Hij stond namelijk ook de vijf jaar voor de officiële oprichting van de Händelvereniging voor de Bussumse gemengde zangvereniging Bel Canto, die een thuishaven had in de Bussumse Wilhelminkerk, en van waaruit de Händelvereniging is ontstaan. Belangrijk is echter vooral dat de Nederlandse Händelvereniging nationale en internationale bekendheid heeft verworven. De concerten trekken een zeer groot publiek, en in Europa waren het vooral Engeland en Duitsland waar werd opgetreden. Sinds januari van dit jaar weet het bestuur en de hele vereniging ZEKER dat deelgenomen zal worden aan het jaarlijkse muziekfeest in JERUZALEM, waar een week lang alle prominente orkesten en koren aanwezig zijn voor een reeks van uitvoeringen.

Vast staat de feestweek december 1982 met drie of vier concerten, die worden begeleid door het Jerusalem Symphony-orkst en met dirigenten Gary Bertini, de vaste dirigent van J.S.O. en Jac P. Loorij. Het koor heeft ruimschoots de gelegenheid zich hier op voor te bereiden.

Wie geïnteresseerd is om hieraan mee te werken, en een geschikte stem heeft kan zich melden bij mevrouw Joke ten Veen, na 18 uur telefoon 83405-035 Hiversum, of bij Jack P. Loorij, Gouden Regenlaan 26, Hiversum tel. 47234. Enkele tenoren, basen en sopranen kunnen worden geplaatst.

De jubileumviering zal beginnen in Bussum in Theater 't Spint met een Te-

lemann-herdenking in de maand oktober. In december volgt de gala-uitvoering van The Messiah in het Amsterdamse Concertgebouw, en in Eindhoven van de Händelvereniging geeft ook enkele concerten met op het programma werken van Bach, Paganini, Scarlatti, Händel en Purcell. Repetities zijn voor het Kerkkoor in de NCRV-studio 6, Schuttersweg, Hiversum op dinsdagavond, het grote koor repeteert in de Bussumse Wilhelminkerk op donderdagavond.

Natuurlijk zal er ook een grote jubileumreceptie plaats vinden. De Nederlandse Händelvereniging gaf in het thans nog lopende seizoen tien concerten met acht verschillende grote werken. Het gaat prima, en het door de Händelvereniging ingevoerde cassettestelsel naad werkelijke repetities voor het instuderen van de partijen veldt prima. Daarnaast zijn er twee zangpedagogen die groepen van 4-6 koorleden opleiden. Ieder nieuw lid moet ook aan dit studiestelsel deelnemen. Dat neemt niet weg dat er 150 koorleden zijn die hieraan graag meewerken. Men ziet resultaten en men ondervindt de waarde van een serieuze muziekbeoefening.

De laatste twee jaar zijn er minstens

vijftig jongere koorleden bijgekomen, zodat de gemiddelde leeftijd op het ogenblik DERTIG jaar is. Dat is een prachtig en vooral levensvatbaar resultaat.

Jack P. Loorij zegt hierover „wie zich eenmaal bij de Händelvereniging is gaan thuis voelen, blijft ook en werkt in alle opzichten mee. Dat wil nu een auditie willen houden voor nieuwe koorleden komt omdat er natuurlijk koorleden zijn die de reis naar Israël NIET kunnen maken. Het is door gestannetandigheden, of door werkzaamheden. Het aantal muzikanten is in de laatste jaren ook aangegroeid, maar met ongeveer 25 basen en een vijftiental tenoren tegenover het aantal vrouwenstemmen is er altijd aanvulling nodig“.

Het gaat de Nederlandse Händelvereniging dus goed, en het steunt het vraagde dat de inzet van het jubileumjaar begint in de moedergemeente Bussum in Theater 't Spint dat thans over een accommodatie beschikt die ook de concerten voor groot koor en orkest mogelijk maken.

● De Händelvereniging viert haar 35-jarig bestaan.

<https://database.historischekringbussum.nl/sites/default/files/objects/attachments/Documenten/03-2016/70189.pdf> 5 maart 1981

1982

Muziek Händelvereniging zong voor Alyn-hospitaal

door Leo Hoost

De Stichting Vrienden van het Alyn-hospitaal te Jeruzalem heeft bijzonder goed werk verricht. Zij bereidde een concert voor dat zondagavond in een volle Nieuwe Kerk te Den Haag werd gegeven door de bekende Nederlandse Händelvereniging, onder leiding van oprichter (1946) Jack P. Loorij. De opbrengst kwam geheel ten goede aan dit voor heel Israël unieke revalidatiecentrum voor lichamelijk zwaar gehandicapte kinderen, dat al in 1932 werd geopend door de Amerikaanse orthopedist dr. H. Keller en waar nu in een moderne, maar al weer te kleine behuizing jaarlijks meer dan vierduizend patiënten worden behandeld, van wie honderd er vast verblijven en er ook een schoolopleiding krijgen.

Eind december, de maand van belangrijke religieuze vieringen voor christenen, joden en moslims, begon in Jeruzalem voor de vijfde keer het een week durende Festival Legeria dat voornamelijk in het teken staat van gewijde muziek. De Nederlandse Händelvereniging zal daarin een belangrijke

rol spelen en het daarom in de residetie alvast drie fragmenten horen die zij straks op dit festival zal uitvoeren.

Hoogtepunt daarvan waren de ten uit G.F. Händels oratorium Solomom. Van Händels tweedertig oratoria staat dit nummer zeventwintig oorspronkelijk drieënveerhalf uur durend werk uit 1748. Het is zelden te horen, zij het dat het orkestingement dat de intocht van de koning van Saba rap en bruisend uitvoert, zeer bekend is.

De meest niet weg dat ook al het overige wat hier werd vertolkt er op wijst dat Solomom een belangrijk oratorium is door de prachtige beeldevoering met indrukwekkend fugatisch opgezette stemvoering, en vocale sol die moedepenswel door heroische als door lyrische en tedere stemmen.

Loorij's directie, die het steent grote gebaar niet schuw en die vooral op duidelijke maatdeling is gericht, smakende zijn honderd-twintig stemmen telend ensemble tot een koorklank van sonder uithoudzaam mantereering tussen sterk en zacht in grote lijnen tot haar recht kwam. De vocale sol werden bevre-

digend gezongen door leden van dit amateurkoor, met name Betty van der Gieest (sopraan), Annelies van der Schaaf (alt), Kees Draaijer (tenor) en Ien Spaukling (bas).

Het Naardens Kamerorkest, eveneens een amateurenssemble, dat naast een vaardig functionerend geheel van strijkers ook voorheen is van alleszins betrouwbare hout- en koperblazers, gaf niet alleen het koor uitstekende begeleidingen mee, maar maakte ook uit in de zelfstandige orkestpartijen en in solerende hobo's en dwarsfluiten.

In Jeruzalem komen op het Festival Legeria ook Nederlandse werken door de NHV aan bod. Zo hoorden we hier reeds van de reganist Albert de Klerk diem voor koor en orgel geschreven Super Omnia op de middeleeuwse-latinse tekst uit Thomas a Kempis. De muziek van Christus. Een hedendaagse compositie waarvan het moderne klank-ideaal noch merkwaardig steenvol aansluit bij deze oude woorden, met een methode die enigzins aan het Gregoriaans leek te ontspringen. De altoos werden bebovert, hoewel al te strak door Annelies van der Schaaf vertolkt.

Dirigent J. P. Loorij

[Bron: Nieuw Israëlisch weekblad 19-11-1982]

Van de negenenzeventigjarige Haagse Willemien Klebe-van Veen werd door koor en orgel een première verklant, haar Jerusalem surge (Jerusalem, rijst op) dat ook straks in Jeruzalem op het programma staat. De componiste heeft eveneens een eigentijdse kleur in dit opus gelegd, hoewel stukkracht en vorm van deze muziek niet onmiddellijk aanspreken. Zij werd naar het podium gehaald om bloemen in ontvangst te nemen. De beide werken werden gezongen door het ongeveer vijftientwintig stemmen grote kerkkoor van de NHV. Het grote koor vertrekt 26 december tot 6 januari naar Jeruzalem om daar vier concerten te geven.

Inlichtingen over het Ah'n Hospitaal worden gegeven, via de Nederlandse afdeling, p/aWIMen

NHV Concerten in Jeruzalem

[NHV Archief <https://haendelvereniging.nl/wp-content/uploads/2020/07/Concertistorie-1942-2006.pdf>]

27-12-1982	"Solomon"	Georg Friedrich Händel	Jeruzalem-theater
29-11-1982	- Symphony nr 3 / "Kaddish" - "Das Befreite Israel"	Leonard Bernstein - Georg P. Telemann	Jeruzalem-theater
03-01-1983	"War Requiem"	Benjamin Britten	Binyanei-Haocoma

[Bron: Het Parool 09-12-1981]

Jubileumuitvoering t.g.v. het 35-jarig bestaan van de Nederlandse Haendelvereniging George Frideric Handel
Messiah
 Koor van de Nederlandse Haendelvereniging en het Amsterdams Philharmonisch Orkest o.l.v. Jack P. Loorij
 m.m.v. Elly Ameling sopraan, Carolyn Watkinson alt
 Hein Meens tenor, Wout Oosterkamp bas
 Vrijdag 12 dec. 19.30 uur
 Concertgebouw en bij de Stichting COMU, Janskerkhof 26, tel.: 030-312029

1985

Jack Loorij, vijftig jaar dirigent

Door drs. Coos de Jong

In november 1945 vond in de Grote Kerk van Naarden een opvallende gebeurtenis plaats; de eerste uitvoering van Handels *Messiah* na de bevrijding. Een uitvoering in het Engels. Dat was op zichzelf al een bijzonderheid in die dagen. Organisator en dirigent van het geheel: de 34-jarige Jack P. Loorij, in het dagelijks leven werkzaam als specialist op het gebied van geautomatiseerde administratie bij de verzekeringsmaatschappij Centraal Beheer.

Donderdag 24 januari a.s. klinkt er weer Handel in Naardens Grote Kerk. Het wordt *Alexanders Feast*, een oratorium waarin Handel de muziek bejubelt. Naast Handel klinkt er ook Elgar: *The Music Makers*, een stuk waarvan de titel voor deze gelegenheid verwijst naar de man die 50 jaar lang als 'music maker' optrad. Hij begon in 1934. Eigenlijk was z'n jubileum dus verleden jaar. Maar de omstandigheden lieten toen geen uitgebreide viering toe. In z'n tot studio vertimmerde zolder praatte hij honderd uit over het begin in Den Haag, de *Messiah* in het Nederlands, de alt die niet zingen wou en het boek dat hij niet geschreven had...

Anekdoten uit zijn interview

„In 1941 werd ik daar dirigent en we zijn de *Schöpfung* van Haydn gaan instuderen. Er was toen nog helemaal niks met Handel aan de hand. Vrij snel daarna moest je je aansluiten bij de 'Kulturkammer'. Dat wilde het bestuur van het koor niet. Dan mocht je niet meer verder werken als koor, tenzij je kerkkoor werd. Dus vermoeden we ons als kerkkoor. En als kerkkoor gingen we ons voorbereiden op de bevrijding. Ik zei: als nu straks de Engelsen ons komen bevrijden - want natuurlijk moesten het de Engelsen zijn, die zaten immers op 'n paar kilometer afstand - wat is dan mooier dan ze te onthalen met hun oratorium? We gingen de *Messiah* studeren. In het Nederlands om geen risico's te lopen. Natuurlijk niet in

het Duits. Dat kon ik toen om dubbele redenen niet over m'n hart verkrijgen. Mijn moeder vertaalde de hele *Messiah* in 't Nederlands. Dat was geen geringe taak, om dat ritmisch te doen. Zo kwam dan in 1944 onder het mom van een wijdingsdienst de uitvoering tot stand. Heel indrukwekkend." Natuurlijk gaat het niet in het Nederlands. Net zo min als in het Duits. Handel vervlecht zijn muziek, nog meer dan Bach, met de woordaccenten. Dat is zo essentieel."

Tegenvaller

„Toen we door de Canadezen werden bevrijd was dat even een tegenvaller. Toch kwam in november 1945 de eerste uitvoering van de *Messiah* na de oorlog tot stand in de Grote Kerk te Naarden. Een stampvolle kerk, met allemaal militairen, tot de hoogste toe. 't Was echt heeledenkwaardig, want we kregen de gelegenheid om dat in verschillende steden te herhalen. Overal voerden we die *Messiah* uit. Met alle orkesten ook die er maar waren. „In de oorlog repeteerden we in het café Harmonie aan de Brinklaan in Bussum. Dat wil zeggen in het zaaltje achter het café. In het café zaten de heren van de Duitse bezetting hun pilsje te drinken. Daarachter repeteerden wij de *Messias* in 't Nederlands. De Nederlandse tekst stond onder de Engelse. Tegen de tijd dat we bevrijd werden, waagden we 't om die Engelse tekst te gaan oefenen. Er zat iemand bij de deur op wacht, want soms kwamen er Duitsers binnen. Een paar keer heeft er zelfs een Duitser meegezongen. Als de deur openging, gaf de wacht een klap op de tafel en gingen we door in het Nederlands. Zo kwam het dat we de *Messias* tenslotte helemaal in het Engels kenden."

... „In die tijd introduceerde ik ook de versieringspraktijk uit Handels dagen. Daar had je uiteraard de solisten bij nodig. Maar die hadden er helemaal geen opleiding voor gehad. Ik heb meegemaakt dat een altzangeres in het voorgesprek dat ik met haar had weigerde de versieringen te zingen - die ik voorstelde in de aria's. Daarvan zijn authentieke voorbeelden uit Handels tijd. De sopraan die zou meewerken, wilde echter wel de versieringen zingen. Toen kwam de generale repetitie. De sopraan ging staan en zong *I know that my redeemer lives*, met authentieke versieringen. Toen stond die alt op en zei: „Als dit morgen zo gezongen wordt, zing ik niet mee. Daar sta je dan. Wat er gebeurde? Alles werd zonder versieringen gezongen, tot die laatste sopraan aria, want toen was de alt al uitgezongen."

[Bron: Nederlands dagblad : gereformeerd gezinsblad 23-01-1985]

[Bron: NHV Archief]

Koor Händel- vereniging naar Polen

DEN HAAG (ANP) - Het koor van de Nederlandse Händel Vereniging vertrekt zaterdag naar Polen om daar een aantal Händel-uitvoeringen te verzorgen in drie grote steden. In het kader van de Poolse viering van het Händeljaar 1985. Het koor wordt begeleid door het vermaarde Pools Kamerorkest en zal Handels oratorium Theodora uitvoeren in Warschau, Krakau en Wrocław (Breslau).

De algehele leiding berust bij de Nederlandse dirigent Jack P. Loorij. Het koor keert op 18 mei terug naar Nederland.

[Bron: Trouw 09-05-1985]

Concerten al uitverkocht

Polen gastvrij voor de Händelvereniging

WARSCHAU - Na een reis van bijna twee maanden bereikt het koor van de Nederlandse Händelvereniging uit Bussum gisterocht het land van de eerste reïndus Warschau. Afgelopen van de lange wachttijd bij de Oosthulst en Poolse grensovergangen vrede de reis voorspoedig. Wel waren de 180 zangers vier uur later dan verwacht in de Poolse hoofdstad. Maar dankzij het vroege uur werd op het plein van het Cultureel centrum uit volle borst het Poolse volkslied gezongen.

De eerste overnachting in het indrukwekkende Paleis van Oost-Bussin was, zelfs voor westerse begrippen, zeer luxueus. Zondagmorgen om negen uur vertrokken de drie busen voor de verdere tocht van achttien kilometer via Posen naar Warschau, waar dinsdag het eerste concert wordt gegeven. Dat wordt ook door de Poolse radio uitgezonden. In de bus kopte men de tijd met luisteren van het Poolse volkslied en de kerstelijke koninklijke Gaudeteerpsodia.

Maar na meer dan twee uur wachten bij de grens Frankfurt-am-der-Oder wordt spontaan 'My body is over the Oder' aangehoord. Het meer met overtuiging trok de stadsdirectie van de Europese samen. In Warschau is de temperatuur iets 28 graden. Polen moet een oppepper van ruim drie maal Nederland. Het

landschap is vrij vlak, maar met 800 meren toch zeer waterrijk. Een klein land met veel water. Overal wapperen hier nog de rode vlaggen van 1 mei, maar ook de kerstelijke kersting is opvallend, want veel van de busen werd een groot aantal bruidjes waargenomen.

Gastvrij

De gastvrijheid bij aankomst was ontzettend, zodat het middernachtconcert in het Solec hotel een snipper geveerd. Vandaag kunnen de koorleden zich nog wat vertoeven, al begint vaststelling wel de eerste repetitie. Vrijdags is er een ontvangst in de Nederlandse ambassade. Daar zijn ook de leden van het Pools Kamerorkest aanwezig.

Hoeveel meer in Polen meekent met het bezoek van het Nederlandse koor, nog krijgen uit het feit dat de drie concerten waarop Handels Theodora worden uitgevoerd al tot de laatste plaats besproken zijn. Niet de uitvoering van morgenavond in de Sint-Jan Kerkzaal zullen nog zoveel mogelijk verspreiden worden. Het koor zal de gratis zullen zijn. Het concert in de kerk, dat in de oorspronkelijke geheel werd verwacht, wordt nu een kleine televisie fraai werd geconcentreerd, heeft voor Polen een spectaculair betekenis.

[Bron: Krant en datum onbekend, waarschijnlijk uit Gool en Eemlander - wordt uitgezocht in hun archief]

Uitverkochte zalen in Polen Ovationeel applaus voor Händelkoor in Warschau

(Van onze verslaggever Marij van Duikelaar)

WARSCHAU - Een kleutervol applaus viel het Händelkoor en het Pools Kamerorkest ten deel na een bijzonder afzonderlijk concert gisteravond in het huis van Warschau. De St. Januskerkzaal aan de Ulka Placa was vol met de oude gouden Een flink aantal bezoekers woude wegens plaatsgebrek het afscheid nemen na de concerten.

Om negen uur verzamelden vertrokken de drie busen voor de verdere tocht van achttien kilometer via Posen naar Warschau, waar dinsdag het eerste concert wordt gegeven. Dat wordt ook door de Poolse radio uitgezonden. In de bus kopte men de tijd met luisteren van het Poolse volkslied en de kerstelijke koninklijke Gaudeteerpsodia.

Maar na meer dan twee uur wachten bij de grens Frankfurt-am-der-Oder wordt spontaan 'My body is over the Oder' aangehoord. Het meer met overtuiging trok de stadsdirectie van de Europese samen. In Warschau is de temperatuur iets 28 graden. Polen moet een oppepper van ruim drie maal Nederland. Het

landschap is vrij vlak, maar met 800 meren toch zeer waterrijk. Een klein land met veel water. Overal wapperen hier nog de rode vlaggen van 1 mei, maar ook de kerstelijke kersting is opvallend, want veel van de busen werd een groot aantal bruidjes waargenomen.

De gastvrijheid bij aankomst was ontzettend, zodat het middernachtconcert in het Solec hotel een snipper geveerd. Vandaag kunnen de koorleden zich nog wat vertoeven, al begint vaststelling wel de eerste repetitie. Vrijdags is er een ontvangst in de Nederlandse ambassade. Daar zijn ook de leden van het Pools Kamerorkest aanwezig.

Hoeveel meer in Polen meekent met het bezoek van het Nederlandse koor, nog krijgen uit het feit dat de drie concerten waarop Handels Theodora worden uitgevoerd al tot de laatste plaats besproken zijn. Niet de uitvoering van morgenavond in de Sint-Jan Kerkzaal zullen nog zoveel mogelijk verspreiden worden. Het koor zal de gratis zullen zijn. Het concert in de kerk, dat in de oorspronkelijke geheel werd verwacht, wordt nu een kleine televisie fraai werd geconcentreerd, heeft voor Polen een spectaculair betekenis.

Pools publiek brengt staande ootie

Händelkoor besluit succesvolle toernee

(Van onze verslaggever Marij van Duikelaar)

WARSCHAU - Een kleutervol applaus viel het Händelkoor en het Pools Kamerorkest ten deel na een bijzonder afzonderlijk concert gisteravond in het huis van Warschau. De St. Januskerkzaal aan de Ulka Placa was vol met de oude gouden Een flink aantal bezoekers woude wegens plaatsgebrek het afscheid nemen na de concerten.

Om negen uur verzamelden vertrokken de drie busen voor de verdere tocht van achttien kilometer via Posen naar Warschau, waar dinsdag het eerste concert wordt gegeven. Dat wordt ook door de Poolse radio uitgezonden. In de bus kopte men de tijd met luisteren van het Poolse volkslied en de kerstelijke koninklijke Gaudeteerpsodia.

Maar na meer dan twee uur wachten bij de grens Frankfurt-am-der-Oder wordt spontaan 'My body is over the Oder' aangehoord. Het meer met overtuiging trok de stadsdirectie van de Europese samen. In Warschau is de temperatuur iets 28 graden. Polen moet een oppepper van ruim drie maal Nederland. Het

landschap is vrij vlak, maar met 800 meren toch zeer waterrijk. Een klein land met veel water. Overal wapperen hier nog de rode vlaggen van 1 mei, maar ook de kerstelijke kersting is opvallend, want veel van de busen werd een groot aantal bruidjes waargenomen.

De gastvrijheid bij aankomst was ontzettend, zodat het middernachtconcert in het Solec hotel een snipper geveerd. Vandaag kunnen de koorleden zich nog wat vertoeven, al begint vaststelling wel de eerste repetitie. Vrijdags is er een ontvangst in de Nederlandse ambassade. Daar zijn ook de leden van het Pools Kamerorkest aanwezig.

Diepe indruk

Op weg van Krakau naar Wrocław werd een bezoek gebracht aan de beroemde Zwarte Madonna van Częstochowa waarvan wordt verteld dat deze twee, twee zijn geboren dragen te wonen.

[Bron: Krant en datum onbekend, waarschijnlijk uit Gool en Eemlander - wordt uitgezocht in hun archief]

1986

[Bron: De Telegraaf 12-12-1986]

[Bron: De Telegraaf 20-12-1986]

1987

Jack Loorij gaf faam aan Händelvereniging

door Franz Straatman

HILVERSUM - Het komt er dan toch van: Jack P. Loorij neemt afscheid van de Nederlandse Händelvereniging als vaste dirigent. „Maar, al gaat hij door de

voordeur weg, hij komt toch langs verschillende achterdeuren weer bij ons binnen,” zo formuleert een van de bestuursleden de toekomstige verbinding met de oprichter van de Händelvereniging.

Voorlopig komt er namelijk geen vaste opvolger voor het 150 leden tellende koor, maar zullen in de komende jaren gastdirigenten worden uitgenodigd, bekende namen, maar ook jongeren. En Loorij. Bovendien gaat hij nog enige tijd door met het zogenaamde 'kleinkoor', de betere stemmen uit de Händelvereniging die ook tijd aan extra repetities geven. Dat 'kleinkoor' is een uitvinding van Loorij, gevormd in de dagen dat de Händelvereniging zich voornamelijk op Handel baseerde en Loorij de verfijnde, versierde barokzang introduceerde.

Met Handel gaf Loorij faam aan zijn koor dat veertig jaar geleden als Händelvereniging de 'Messiah', in het Engels gezongen en naar het originele notenbeeld, in ons land introduceerde. Het koor bestond toen al, als 'Bel Canto', want het was vlak voor de oorlog door Loorij mede opgericht. Loorij en Handel werden vrijwel synoniem, want onder zijn leiding kwamen zon veertig oratoria, opera's en cantates tot klinken. Maar middenin bleef de 'Messiah' staan, jaar in, jaar uit. Reclame hoefde er niet voor worden gemaakt, want de zaal liep vanzelf helemaal vol.

Versieringen

Het was in de 'Messiah' dat Loorij, voor het dagelijks brood wiskundige en werkzaam in de verzekeringswereld, zijn professioneel beoefende hobby, de muziek, verder verdiepte. Hij eiste van zijn solisten en zijn koorleden dat zij Handels muziek leerden versieren naar de regels van diens tijd. Dat leverde hem nogal wat weerstand op, maar Loorij gaf geen krimp. Net zo min als hij terugdeinsde voor negatieve opmerkingen toen hij eind jaren zestig voor de altpartijen mannelijke solisten aantrok, de countertenors. Hij was daarmee de eerste in Nederland.

Bij Handel bleef het niet; Loorij maakte bij zijn grote aanhang ook Purcell bekend: 'The fairy queen', 'Dido and Aeneas', 'The tempest', 'King Arthur' en 'The Indian Queen'. En hij koos voortreffelijke solisten bij die fijne muziek: Elly Ameling, Jennifer

Vivian, Helen Watts, Alexander Young, Henk Smit, Paul Esswood, René Jacobs, noem maar op.

Prachtige concerten heb ik toen beleefd.

Merkwaardig genoeg bleef Loorij buiten de officiële barokgolf van de jaren zeventig. Iederen viel immers op Bach, daar kon je scoren. Maar in het buitenland kende men Loorij's koor des te beter; tournees naar Duitsland (Händelfestival in Göttingen), Engeland en Israël getuigen ervan.

In de mammoet

De Händelvereniging werd wel- net als de ook in het Gooi gewortelde Nederlandse Bachvereniging - ondergebracht in de Utrechtse stichting COMU, maar dat was meer vanwege de drang tot concernvorming bij de COMU-beheerders die in de jaren zeventig droomden van RSV's en Ogems, maar dan in de oude muziek. Toen de mammoet met het gekrakeel rond de Bachvereniging in 1983 ontplofte, ging de Händelvereniging weer even stilte verder, alhoewel een greep naar de macht zoals bij ►

► de Bachvereniging ook daar heeft bedreigd.

Een controversé zoals tussen Bachvereniging-dirigent Charles de Wolff en zijn bestuur, bestond er evenwel niet, want Loorij koesterde al vele jaren zeer frisse opvattingen over barok; het was hooguit dat de romantische repertoire keus bij de subsidiegever en de voortschrijdende leeftijd van Loorij bij de omgeving de wenkbrauwen deden fronsen.

En inmiddels is Loorij 75 jaar, nog bruisend van vitaliteit, en bestaat de Händelvereniging veertig jaar. Daarom dit afscheid door de voordeuren gastdirecties om te wennen' via de achterdeur.

Steeds verder

Morgenmiddag wordt dat officieel gevierd in het Amsterdams Concertgebouw met de uitvoering van het oratorium 'The Kingdom' van Edgar Elgar. Het programma demonstreert het 'plus ultra' (steeds verder) dat Loorij als dirigent uitstraalde. Want na zijn uitvoerige ontdekkingsstochten door de (niet alleen, maar wel voornamelijk Engelse) barok, richtte hij de aandacht op de Angelsaksische romantiek: Elgar, Vaughan Williams, Britten en Bernstein kwamen na het zilveren jubileum steeds vaker op het programma. In 1983 leidde dat zelfs tot een Elgar-festival in Utrecht.

De viering van het veertigjarig bestaan markeert die ontwikkeling. Het zal interessant zijn te zien hoe de Händelvereniging - met zijn gemiddelde leeftijd der leden van 50 jaar - onder gastdirigenten het beleid ontwikkelt en aantrekkingskracht weet uit te oefenen op een jongere generatie van amateurzangers. En de 'Messiah'? Die zingen ze gewoon ieder jaar, zoals de 'Mattheus' ook favoriet is gebleven bij de vernieuwde Bachvereniging.

[Bron: Trouw 06-03-1987]

1988

HÄNDELVERENIGING WERKT SAMEN MET FORUM FILHARMONISCH

De tijdelijke samenwerking van Forum Filharmonisch en de Händelvereniging in Brahms' Deutsches Requiem en Bruckners Te Deum o.1.v. Jan Stulen is een

gebeurtenis om even bij stil te staan. Het kan nooit kwaad om, in de Grote Zaal van het Amsterdamse Concertgebouw, eens te kijken hoe de Händelvereniging het maakt sinds het vertrek van de inmiddels tot ere-dirigent benoemde Jack P. Loorij. En al even zinvol is het, de activiteiten van een ambitieus regionaal orkest als Forum met de nodige aandacht te volgen.

De Händelvereniging zal nog enige tijd zonder vaste dirigent werken. Repetitor Thijs Kramer houdt er voorlopig de touwtjes in handen, tot tevredenheid van de dirigent Jan Stulen. „Thijs heeft het koor goed op zijn taak voorbereid." En ook voor het koor zelf weet Stulen waardevolle woorden te vinden.

De driejarige afkoelingsperiode zonder vaste orkestleider is in het leven geroepen om met verschillende gastdirigenten te kunnen werken en uiteindelijk een weloverwogen keuze te kunnen maken uit een der gegadigden. Stulen valt overigens buiten die categorie. Hij dirigeert dit programma in het kader van een der abonnementsconcerten van Forum Filharmonisch. Wel leidde hij het koor eerder, tijdens het Elgar-festival dat in 1983 in Utrecht plaatsvond. De naam van Elgar is gevallen. Hij zal bij de Händelvereniging voorlopig niet van de lessenaars verdwijnen. Zijn werk is een oude liefde van Jack Loorij, die in juni als gastdirigent zal terugkeren met het werk waarmee hij ook afscheid nam: Elgars 'The Kingdom'. Een symbolische daad dus.

Maar het koor draagt zijn naam met ere. Handel houdt prioriteit bij de Händelvereniging en het ligt in de bedoeling met ingang van 1990 een oude traditie in ere te herstellen. Dan zal in de gerestaureerde Westerkerk van Amsterdam Handels Judas Maccabeus worden uitgevoerd.

Huur

De financiën blijven voor veel koorverenigingen een pijnlijk onderwerp. Het geld groeit ook het bestuur van dit koor niet op de rug, en de financiering van muzikale projecten moet geschieden via de kaartverkoop. Incidentele overheidsbijdragen en gelegenheidssponsors kunnen het leed slechts tijdelijk verzachten en dat maakt de lange-termijn planning voor een koor als dit ook zo moeilijk. Over de programmering in de komende seizoenen kan de leiding dan ook niet zo heel veel zeggen. De jaarlijkse Messiah-uitvoering in de Grote Zaal van het Amsterdamse Concertgebouw stond altijd garant voor uitstekende recettes, maar de huur van de muziektempel is aanzienlijk gestegen en drukt steeds zwaarder op de begroting. ►

Jack P. Loorij, na veertig jaar Händelvereniging, nog bruisend van Vitaliteit. FOTO KLAAS-JAN VAN DER WEY

► Aan positief nieuws is niettemin geen gebrek en het bestuur ziet dan ook geen reden het hoofd in de schoot te leggen. Het verloop binnen het koor is zeer beperkt gebleven, in weerwil van de onheilsvoorspellingen, die het vertrek van duizendpoot Loorij begeleidde, en de laatste tijd constateert men ook een zekere verjonging binnen de gele- deren. En dat kan geen kwaad, wil de Händelvereniging het met jaren van harde arbeid verworven vaandel hoog houden. Maandagavond (aanvang 20.00 uur) kan het koor in Amsterdam alvast zijn visitekaartje afleveren. BAS VAN PUTTEN

[Bron: De Telegraaf 20-05-1988 / Mediahuis Nederland B.V.]

1989

Door J. van 't Hul

Kramers voorganger, Jack Loory, nam in maart 1987 afscheid van de Nederlandse Händelvereniging. De vereniging koos toen voor een overgang van geleidelijkheid door voorlopig geen vaste dirigent aan te trekken, maar te werken met gastdirigenten. Kramer: "Men heeft het koor laten wennen aan andere gezichten. Maar dat werkte niet goed. Twee kapiteins op een schip is niet goed, maar geen kapitein is ook niet goed. Er moet gewoon een baas zijn, die zegt: Zo gaan we het doen".

Waarom is nu de keus op Thijs Kramer gevallen?

"Het is net als toen Bach werd benoemd in Leipzig: "Ze kunnen geen betere krijgen"".

Lees hier het volledige artikel | Reformatorisch Dagblad vrijdag 1-12-1989

https://www.digibron.nl/viewer/collectie/Digibron/id/tag:reformatorisch-dagblad,19891201:newsml_c8d7800f45f4eca3671f2da22f769f4

1990 - 1995

Met Thijs Kramer voerde het koor van de Nederlandse Händelvereniging de oorspronkelijke Duitse versie van Mendelssohns oratorium *Elias* uit. Thijs Kramer had de originele partituur in de Bodleian Bibliotheek van de Universiteit van Oxford in Engeland gevonden.

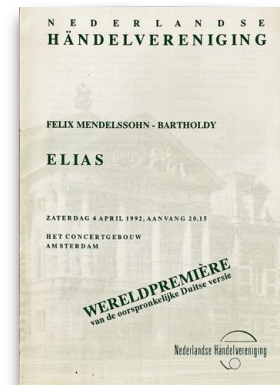
De 'première' vond plaats in het Concertgebouw Amsterdam en vervolgens in Leiden, en later in Leipzig en Halle, Duitsland, tijdens een koorreis.

In Nederland waren de recensies soms kritisch: "Liefdevol verbeterwerk helpt 'Elias' nauwelijks". Maar in het algemeen waren ze lovend voor de NHV. Vooral in Duitsland. Op een affiche werd de Nederlandse Händelvereniging vermeld op de wereldranglijst "Wichtige Händel-Gesellschaften". "Ein Gewinn auch für die Musikwissenschaft" volgens de *Mitteldeutsche Zeitung* van 4 oktober 1993. "Koor Händelvereniging in Duitsland bejubeld" volgens een Nederlandse krant. De beroemde Duitser Thomas Quatshoff (Baß) werd geprezen voor zijn vertolking van 'Elias'.

Deze al positieve publiciteit zorgde zeker ervoor dat de *Messiah* uitvoeringen eind van 1993 allemaal uitverkocht waren. "Nederlandse Händelvereniging in de Top Tien van Nederland", vermeldt een krant. Erg bijzonder! ●

1992

Händelkoor onthult ware Mendelssohn

[Bron: NHV Archief]

Van onze kunstredactie

AMSTERDAM - Onderzoek in de originele partituur van het oratorium 'Elias' heeft uitgewezen dat componist Mendelssohn bij de revisie van het werk kort voor zijn dood op verscheidene plaatsen is afgeweken van zijn oorspronkelijke teksten. De Nederlandse dirigent/organist Thijs Kramer ging op zoek naar het origineel omdat hij zich bij uitvoeringen steeds verbaasde over onverklaarbare ongerijmdheden en breuken in de gedrukte partituur. In de Bodleian Bibliotheek in Oxford trof hij een geschreven partituur aan die werd gebruikt bij de eerste uitvoering in Engeland in 1846 en 1847. Mendelssohn componeerde het oratorium in opdracht van het driejaarlijkse muziekfestival in Birmingham. Hij schreef zijn muziek op een door hem samengestelde Duitse tekst die in Engeland vertaald werd; waar nodig paste Mendelssohn de noten aan bij het Engelse woordbeeld. Het originele Duitse script met muziek werd door de organist bij de uitvoering benut om er zijn partij uit te improviseren. Na de door hem gedirigeerde uitvoeringen, werkte Mendelssohn aan het druk klaar maken van zowel een Engelse als Duitse uitgave. Hij bracht echter veranderingen aan in de tekst. Thijs Kramer constateert een afzwakking van joodse elementen, naar hij vermoedt in verband met de groeiende joden afkeer. Die veranderingen sloten niet altijd goed aan bij het notenbeeld, of er werden met muzikale stoplappen gaten gedicht; bovendien slopen er fouten in de nieuwe tekst. Volgens Kramer geeft de oerversie een oplossing voor die probleemplekken. De Nederlandse Händelvereniging waar Thijs Kramer vaste dirigent is, ging akkoord met Kramers plan het beroemde oratorium van Mendelssohn volgens die eerste Duitse opzet uit te voeren. Zaterdagavond komt zij in het Amsterdams Concertgebouw tot klinken, met medewerking van het Randstedelijk Begeleidingsorkest onder leiding van Kramer. Op 5 mei volgt een tweede uitvoering in de Pieterskerk te Leiden.

[Bron: Trouw 03-04-1992]

Recensie

Liefdevol verbeterwerk helpt 'Elias' nauwelijks

AMSTERDAM - 'Een wereldpremière van de oorspronkelijke Duitse versie', zo afficheerde de Nederlandse Händelvereniging de uitvoering zaterdagavond van Mendelssohns oratorium 'Elias'. door FRANZ STRAATMAN

Leuke publiciteitsstunt van deze oratoriumvereniging die met haar enorme achterban uit het Gooi makkelijk het Amsterdams Concertgebouw vulde. Om het verschil aan te geven was de titelpagina van het programmaboekje voor de wereldpremière van de Engelse versie, in Birmingham 1846, afgedrukt. 'Elijah, a sacred oratorio'. Thijs Kramer, dirigent van de Händelvereniging, had in Engeland materiaal van die première gevonden, een partituur met de Duitse tekst, gebruikt door de organist; ik begrijp uit Kramers toelichting dat die uit de stemmen zijn partij creëerde. Om het koor te versterken en te kleuren? Waar was dan zaterdagavond in Amsterdam de organist die deze taak vervulde? Het is te prijzen dat Kramer geen elektronisch geval had laten plaatsen om het in restauratie zijnde Concertgebouworgel te vervangen. Maar zonder orgel straalde deze 'wereldpremière' te weinig uit; het Händelkoor kan wel mooi soepel en licht zingen, weet goed van pianissimo tot forte op te klimmen, maar mist een intensief fortissimo. ►

- Thijs Kramer wilde met deze uitvoering bewijzen dat Mendelssohn ten onrechte veranderingen (voornamelijk in de recitatieven) was gaan aanbrengen; hij deed dit al bij de vertaling in het Engels, vervolgens bij de tweede uitvoering onder zijn leiding in 1847 en voor de gedrukte uitgave. Je moet net zo in de partituur zitten als Kramer om diens liefdevol verbeteren te proeven. Het helpt de 'Elias' echter nauwelijks af van een mooie saaiheid die als een patina over het werk ligt. Het ontbreekt aan ritmische prikkels en aan echte dramatiek. Met zijn koor en het - zeker in de koperblazers - goed klinkende Randstedelijk Begeleidingsorkest bereikte Kramer wel mooie momenten; van de solisten wist sopraan Hanneke Kaasschieter ('Hore, Israel' was een topstuk) het best de sterke kanten van dit 'sacred oratorio' glans te geven.

Herhaling 5 mei, Pieterskerk Leiden.

[Bron: Trouw 6 april 1992 / <https://www.trouw.nl/nieuws/liefdevol-verbeterwerk-helpt-elias-nauwelijks-bc404da83/>]

Duitse Elias geen vlammeende getuigenis

MUZIEK

RECENSIE • MIES ALBAARDA
Een van Mendelssohn door de Nederlandse Handelvereniging, in v.v. het Randstedelijk Begeleidingsorkest en Jan Jansenorgel. Solisten: Bronora Volant, alt, Alex Vermeulen (tenor) en Jan Albre, bas. Dirigent: Thijs Kramer. Gebouwd op 5 mei in de Pieterskerk, Leiden.

Dit is de speurtoes van Thijs Kramer heeft Leiden na de wereldpremière in Amsterdam kennis kunnen nemen van de oorspronkelijke Duitse versie van dit indrukwekkende oratorium van Mendelssohn. Je zou kunnen spreken van een restauratie van een revisie, want de tot nog toe bekende versie was een bewerking die Mendelssohn voor zijn Engelse opdrachtgever maakte. Hierdoor werden vele aanpassingen en wijzigingen aangebracht.

In hoeverre het originele manuscript, dat Thijs Kramer in Engeland opspoorde, te verkiezen is boven de bewerking is iets dat alleen beoordeeld kan worden door beide partituren naast elkaar te leggen en nauwkeurig te vergelijken. Op sommige plaatsen wijken tekst en muziek indolent aanzienlijk af van wat ik in mijn oude pianoottrekkel uitgave Kretschmar aantref. Vooral in de recitatieven waren grote veranderingen aangebracht, maar ook in de aria's misten passages, of waren herhalingen toegevoegd. Hoe interessant dat ook is voor musiciologen, voor het publiek in de Pieterskerk, die in te-

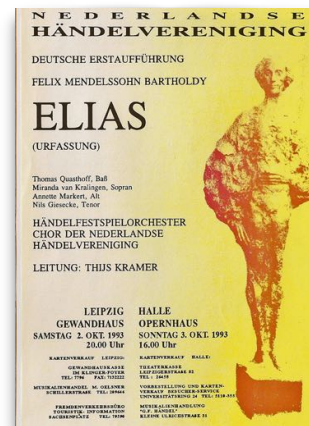
genstelling tot het Amsterdamse Concertgebouw versie van uitverkocht was, doen al die finesse er niet toe. Wereld is de beleving van dit prachtige maar wel wat lang uitgesponnen werk, waarin een aantal sublieme aria's en koorstukken vooruit, geschreven met die mededoele en verijnde toets die Mendelssohn eigen was. Het zijn kenmerken die de tot in de puntjes verzorgde koorsang van de Nederlandse Handelvereniging karakteristiek.

Het was een beetje 'gaaf maar braaf' en misschien dat daar door toch de werk niet echt op de hoorders wilde over springen. De intimiteit van de klank en de akoestiek van de Pieterskerk waren twee moeilijk met elkaar te verenigen factoren. De indruk van het geheel is in deze kerk nu eenmaal sterk afhankelijk van de plaats waar men zit, hoe vervelend het ook is om dat steeds weer te moeten zeggen.

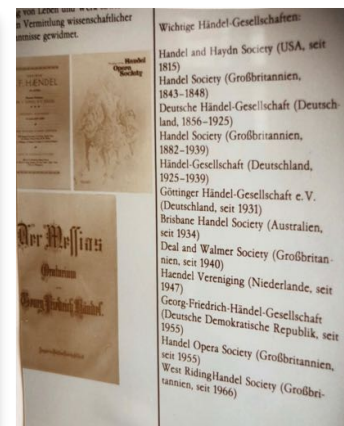
Ook de vier solisten konden ondanks op zich goede zangprestaties, toch niet echt over het voetlicht komen, deels door een gebrek aan volume, maar ook door te weinig overtuigingskracht. Vooral Elias (bas) had prachtige ingetogen momenten, maar groeide niet uit tot een afzonderlijke centrale figuur. Het Randstedelijk Begeleidingsorkest voegde zich feilloos en met grote soeplesse in het geheel. Deze goed gezongen Elias wilde echter geen vlammeende getuigenis worden.

[Bron: Leidsch Dagblad 7 april 1992]

1993

[Bron: NHV Archief]

[Bron: Foto © Archief Françoise Keesom]

[Bron: Foto © Archief Françoise Keesom]

Neugierige Touristen brachten der Queen 5,5 Millionen Mark ein (Seite 24)

LEIPZIGER VOLKSZEITUNG

100. Jahrgang • Nr. 231
Gegründet 1894
Montag, 4. Oktober 1993 • 60 F

Entdeckung: Leipziger „Elias“-Urfassung

Mendelssohns einprägsames Werk nach 147 Jahren als Quasi-Neuaufführung zu hören

Man mag es nicht glauben: Die 1846 von Felix Mendelssohn Bartholdy in Leipzig komponierte deutsche Urfassung des „Elias“ war bislang hierzulande nicht zu hören. Nun wurde sie – 147 Jahre nach ihrer Entstehung – endlich in Leipzigs Neuem Gewandhaus aufgeführt: von der Niederländischen Händelvereinigung und dem Halleschen Händelfestspielorchester unter Leitung Thijs Kramers.

Dem erfahrenen Chordirigenten waren immer wieder Ungereimtheiten der Deklamation des deutschen Textes in der bislang bekannten Fassung aufgefallen, die Mendelssohn nach der englischen Übersetzung für die Uraufführung in Birmingham einrichtete und für die 1847 folgenden Wiederholungen nochmals weitgehend überarbeitete. Geduldiges Suchen führte schließlich zur Entdeckung der als verschollen geltenden Leipziger Handschrift im Londoner Verlag Novello. Der Vergleich ergab, daß Mendelssohn nach der Übersetzung vor allem die Rezitative der englischen Deklamation entsprechend, aber auch andere Abschnitte verändert hatte. Im Herbst 1847 ließ der plötzliche Tod dem Komponisten keine Zeit mehr, für die noch unter seiner Leitung geplanten Aufführungen in Deutschland und Österreich eine neue Einrichtung herzustellen. Nun wurde einfach der ursprüngliche deutsche Text der englischen Version unterlegt... Andererseits enthält die englische Version kompositorische Verbesserungen und Neues wie das großartige Engel-Terzett. So bleibt die Aufgabe, eine deutsche Einrichtung zu schaffen, die der Deklamation der Urfassung entspricht und musikalisch bedeutsames Neues aus der englischen Fassung übernimmt – so wie es Mendelssohn vorgeschwebt haben muß. Die Aufführung der Urfassung im Gewandhaus war vom starken Gesamteindruck geprägt, den das Werk auch in dieser Version erweckt. Kramer führte seinen etwa 150 Mitglieder zählenden Amateurchor zu kultivierter Gestaltung. Das Händelfestspielorchester zeigte sich ebenfalls auf klare Wiedergabe bedacht, wenn auch Kramer hier weniger differenzierend wirkte. Mit ergreifendem Ausdruck und beispielhaft sang Thomas Quasthoff den Elias. Innig und eindringlich bot Miranda von Kralingen die (nur bei Spitzenstößen noch nicht absolut gemeisterte) Sopranpartie. Starke Ausstrahlungskraft zeichnete die Altistin Annette Markert aus. Als Tenor überzeugte Niels Giesecke fast durchweg... Ein Ereignis, das Denkanstöße für die künftige „Elias“-Interpretation gibt.

Werner Wolf

[Bron: Leipziger Volkszeitung 4 Oktober 1993 / Archief Miep Kramer]

UITVOERING OORSPRONKELIJK WERK MENDELSSOHN

Koor Händelvereniging in Duitsland bejubeld

Mendelssohn Bartholdy.

Een heel bijzondere uitvoering was het. Hoe vreemd het ook klinkt, het was voor het eerst sinds Mendelssohn het oratorium in 1846 in Leipzig componeerde dat het werk daar in zijn oorspronkelijke versie was te horen. Voor het uit het Gooi afkomstige koor van de Nederlandse Händelvereniging en zijn dirigent Thijs Kramer was het tevens de eerste keer dat zij het oorspronkelijke werk buiten Nederland konden uitvoeren.

Mendelssohn schreef de Elias voor het Birmingham Musical Festival in Engeland. Het werk beleefde daar op 26 augustus 1846 dan ook zijn eerste uitvoering. Het waren echter niet de oorspronkelijke muziek en de oorspronkelijke tekst die daar te horen waren. De 'Pietje Precies' die Mendelssohn was, had op het laatste moment en onder grote tijdsdruk nog allerlei veranderingen aangebracht. Omdat de componist in 1847 overleed, is het oratorium in de 'Engelse' vorm de wereld ingegaan. Verschillende van de wijzigingen die Mendelssohn op het laatste moment aanbracht, waren verbeteringen, maar dat gold zeker niet voor alle. Er waren ook raadselachtige muzikale breuken en ongerijmdheden in de partituur die sinds het festival in 1846 werd gebruikt.

Onder stress

Dirigent Thijs Kramer van de Nederlandse Händelvereniging kon enkele jaren geleden de oorspronkelijke en nog niet door Mendelssohn gewijzigde versie inzien en kopiëren. Het werd hem duidelijk dat de componist onder stress veranderingen had aangebracht, die geen verbeteringen waren. Sommige passages boden in de oorspronkelijke versie een natuurlijker en logischer voortgang. Mede met behulp van de computer bracht Kramer het werk, daar waar dat duidelijk een verbetering opleverde, in zijn oorspronkelijke vorm terug. In april vorig jaar werd het oorspronkelijke werk voor het eerst uitgevoerd, in het Amsterdamse Concertgebouw.

Op zaterdag 2 oktober was het de beurt aan Leipzig, de stad waar Mendelssohn het werk 147 jaar geleden componeerde. Het koor van de Händelvereniging bracht het werk daar ten gehore met begeleiding van het Halleschen Händelfestspielorchester en met de solisten Thomas Quasthoff (bas), Miranda van Kralingen (sopraan), Annette Markert (alt) en Niels Giesecke (tenor). Hoewel het 'Gewandhaus' met vierhonderd bezoekers niet vol was, klonk het applaus wel alsof de zaal was uitverkocht, schreef de Mitteldeutsche Zeitung.

Perfect was de uitvoering zeker niet, maar het publiek riep dirigent en solisten al bij de aanvang van de pauze drie maal terug om ze luid te bejubelen en liet aan het slot bijna geen einde aan de open doekjes komen.

De dag daarop werd in Halle opgetreden, in het Opernhaus. Hoewel voor de gelegenheid het podium was aangepast, waren de omstandigheden verre van ideaal. Het gebouw is behoorlijk vervallen. Op het podium stond geen stoel of bank, terwijl de uitvoering twee keer zeventig minuten duurt en zeker de oudere leden van het koor wel behoefte hadden tussen het zingen door even te kunnen zitten.

Ingrepen

"De spreekwoordelijke 'punctklicheit' is wat dat betreft in het voormalige Oost-Duitsland ver te zoeken", aldus Kramer. "De koorleden dreigden even de moed te verliezen, maar dankzij enkele ingrepen konden we het redden. Het podium liep via richels een beetje op.

In de pauze hebben de koorleden op die richels kunnen zitten. De vechtlust sloeg door die situatie overigens wel tot ongekende hoogte. Je kunt best zeggen dat het Gooise koor, zich er met Amsterdamse strijdlust doorheen heeft geslagen."

Het wel uitverkochte Opernhaus ging 'uit z'n dak'. Ook dit keer konden de dirigent en de solisten in de pauze en na afloop nauwelijks weggomen. "De Nederlandse Händelvereniging is veel gewend, maar dit sloeg alles. Toen de leden die niet meegezongen hadden, ook letterlijk met de tranen in de ogen naar beneden kwamen, wisten we dat we goed werk hadden geleverd", aldus koorlid J. Vesters.

Voor de 150 leden van het koor en andere leden van de .. die mee waren met de trip naar het voormalige Oost-Duitsland, vormen de uitvoeringen daar en kostbare herinnering. Tijd om lang op de lauweren te rusten, heeft het koor evenwel niet. Inmiddels wordt al weer druk gerepeteerd voor het concert dat op zaterdag 6 november wordt gegeven in de Grote Kerk van Naarden. Daar worden werken uitgevoerd van onder anderen Elgar, Mendelssohn, Praetorius en Wesley.

[Bron: Krant en datum onbekend, waarschijnlijk uit Gooi en Eemlander - wordt uitgezocht in hun archief]

MUSIK / Erstaufführung

„Elias“ in Urfassung - eine Entdeckung

Oratorium von Mendelssohn Bartholdy in Leipzig und Halle aufgeführt - Ein Gewinn auch für die Musikwissenschaft

Von unserem Redakteur
RAINER WENNING

Leipzig/Halle/MZ. Erstaufführungen stehen immer unter gehörigem Erwartungsdruck. Beim Publikum wie bei den Aktiven, die um die Chancen einer Erstaufführung wie auch die Erwartungshaltung ihrer Zuhörer wissen. Der Erwartungsdruck bei der deutschen Erstaufführung der Urfassung des Oratoriums „Elias“ von Felix Mendelssohn Bartholdy am Sonntagabend im Gewandhaus zu Leipzig - sie wurde gestern nachmittags im Opernhaus Halle wiederholt - war noch ein Stückchen größer, schließlich hatte sie der Komponist ein paar Steinwürfe vom Aufführungsort entfernt geschaffen.

Daß dieses Experiment überhaupt stattfinden konnte, haben die Musikfreunde Thijs Kramer zu verdanken. Dem Holländer hatten immer schon einige „fragwürdige“ Passagen in der überarbeiteten Version des Oratoriums gestört. Nach intensiver Recherche fand der Chefdirigent der Niederländischen Händelvereinigung die Handschrift der Urfassung in England wieder und machte sich eine Kopie. Am 4. April 1992 folgte im Concertgebouw zu Amsterdam die Welturaufführung. Es wird nicht ausgeschlossen, daß Mendelssohn, der den „Elias“ in deutscher Sprache komponiert hatte, auf Anregung seines Freundes Gauntlett - dieser übertrug die Texte für die ersten Aufführungen 1846/47 in England noch vor der Uraufführung zahlreiche Änderungen vornahm, weitere Abweichungen vom ursprünglichen Entwurf folgten vor dem Tod des Komponisten.

Ist das ehrgeizige Projekt nun gelungen und - zumindest - musikwissenschaftlich ein Gewinn? Ja, denn hör- und erlebbar wurde in Text- und Musikaussage ein „neuer“ Mendelssohn. Dieser „Elias“ wirkt insgesamt überzeugender, zwingender. Wenn etwa der Prophet betet, „Daß dies Volk wisse, daß du Herr Gott bist, daß du ihr Herz danach bekehrst“, dann macht es schon einen Unterschied, ob im folgenden Quartett eine eher allgemein klingende Aufforderung „Wirf dein Anliegen auf den Herrn, der wird dich versorgen...“ zu hören ist, oder - wie in der Urfassung - eine diese zentrale Botschaft unterstützende Aussage „Erhöre dies Gebet... erhöre deinen Knecht und hilf ihm in der Noth...“. Auch die musikalischen Änderungen unterstreichen beziehungsweise verstärken die Textbedeutung mehr als in der überarbeiteten Fassung.

Zu einem Gewinn wurde das unter Leitung von Kramer stehende Pro-

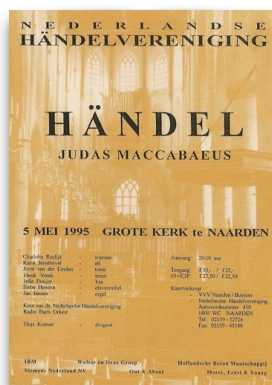
[Bron: Mitteldeutsche Zeitung 4 Oktober 1993 / Archief Miep Kramer]

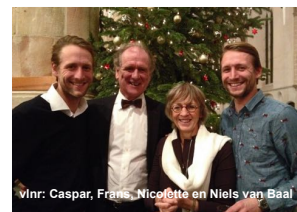
[Bron: Krant en datum onbekend, waarschijnlijk uit Gooi en Eemlander - wordt uitgezocht in hun archief]

16-04-1994	Telemann/Händel/Vivaldi/Bach	Psalm 117/ Dettingen Te Deum / Gloria/ Magnificat	Amersfoort	St. Joriskerk
08-10-1994	Verdi	Requiem/ Inno delle Nazioni/ Qui posa il fianco	Amsterdam	Concertgebouw
14-12-1994	Händel	Messiah	Lisse	Agathakerk
19-12-1994	Händel	Messiah	Naarden	Grote Kerk
21-12-1994	Händel	Messiah	Amsterdam	Concertgebouw
05-05-1995	Händel	Judas Maccabaeus	Naarden	Grote Kerk
14-10-1995	Barber/ Rossini	Agnus Dei/ Petite Messe Solennelle	Naarden	Grote Kerk
07-12-1995	Händel	Messiah	Nijkerk	Kruiskerk
12-12-1995	Händel	Messiah	Lisse	Agathakerk
16-12-1995	Händel	Messiah	Naarden	Grote Kerk
19-12-1995	Händel	Messiah	Amsterdam	Concertgebouw

[NHV Archief <https://haendelvereniging.nl/wp-content/uploads/2020/07/Concerthistorie-1942-2006.pdf>]

[Bron: NHV Archief]

Vnr: Caspar, Frans, Nicolette en Niels van Baal

28 keer naar de MESSIAH "De Messiah is voor ons de start van de Kerst"

Een gesprek met Nicolette en Frans van Baal, trouwe bezoekers van de Messiah uitvoeringen in de Grote Kerk Naarden.

Hoe kwamen jullie bij de uitvoering van de Messiah door de NHV?

Nicolette: Door vrienden hebben wij voor het eerst de Messiah van de Nederlandse Händelvereniging in 1986 meegemaakt. Sinds 29 jaar wonen wij in Naarden. Inmiddels hebben wij de Messiah 28 keer bijgewoond; slechts één keer moesten wij een concert overslaan omdat ik ging bevallen.

Frans: Voor ons is de Messiah de start van de kerst, een cultureel hoogtepunt. Omdat het een bijzondere ervaring is, hebben wij altijd familie en vrienden meegenomen en dat doen we nog steeds. We gaan nooit met ons tweeën; ieder jaar bestellen wij tenminste 4 kaarten.

Nicolette: En dit jaar gaan wij voor de tweede keer met onze twee oudste zonen en hun vriendinnen. Ik vind het ook bijzonder om dit aan de kinderen mee te geven.

Hoe beleven jullie de Messiah uitvoeringen?

Nicolette: De ene keer is het zo mooi dat je er kippenvel van krijgt.

Frans: Een andere keer is het vlak, iets minder. Dat komt door allerlei factoren. Bijvoorbeeld door je eigen stemming, de solisten die je bevalen of niet, en of je een goede plek hebt waar je een goed zicht op het koor en dirigent hebt. Er zijn wel schermen, maar je wilt liever iedereen echt zien. Ook het gezelschap, de mensen die meegaan spelen een rol. Er zijn helaas ook mensen in het publiek die merkbaar geen enkele culturele achtergrond hebben.

Nicolette: Een keer gingen wij met een gast die steeds rond zat te kijken, te zuchten, te draaien, enz. Dat vonden wij heel erg storend.

Nicolette: Sinds de vereniging met sponsors is gaan werken, komen er meer zakelijke mensen binnen, die vrijkaarten hebben. Die mensen komen vaak niet echt voor de muziek. Voor hen is het een soort van bedrijfsuitje. Maar dat zijn nu de mensen die de beste plaatsen krijgen. Dat betekent dat de trouwe concertbezoekers op steeds mindere plaatsen komen te zitten. Dat snappen wij wel, want de vereniging moet met sponsors werken om een concert uit te kunnen voeren, maar het is wel apart. De concert sfeer wordt hierdoor ook beïnvloed.

Andere bijzondere herinneringen aan de Messiah-uitvoeringen?

Nicolette: Ik denk ook aan de solisten. We hebben allerlei verschillende solisten meegemaakt, natuurlijk ook een paar die het helemaal niet zo goed deden. Er was bijvoorbeeld een keer een countertenor waarmee het helemaal fout ging, misschien omdat hij niet goed bij stem was. Na de pauze kwam hij niet meer terug.

Ik herinner me ook dat een keer de volgorde van de aria's werd omgegooid, omdat een van de solisten in de file zat. Toen hij later verscheen zong hij alsnog de aria's, hoewel het niet meer in het verhaal klopte. Dat was apart. Ik vond het heel knap van de dirigent, Thijs Kramer, gelooft ik.

Waarom niet naar het Concertgebouw?

Frans: Wij wonen in Naarden en het is dus vanzelfsprekend dat wij naar de Grote Kerk komen. Bovendien het is een prachtig gebouw. Het Concertgebouw is een mooie 'muziektempel', maar een kerk heeft een sacrale sfeer en is echt de juiste plek om zo'n stuk uit te voeren. Ook word je in de Grote Kerk Naarden niet gauw afgeleid door de versiering.

door Lillian Mulder, december 2014

Korte reacties van een paar redacties

"Dank voor het toesturen van de nieuwsbrief; het ziet er mooi uit"

[Martijn Roessingh, Trouw | 12-04-2021]

"Wat maken jullie een leuke nieuwsbrief van! Bij dezen mijn akkoord voor het gebruik van de krantenknipsels". [Jenneke van den Berg, Copyright@volkskrant | 13-04-2021]

"Dat is prima hoor, geen probleem als u de stukken wilt overnemen. Uiteraard met bronvermelding. Met dank voor uw zorgvuldigheid". [Marrit Boomsma, Het Parool | 14-04-2021]

"U heeft mijn toestemming voor hergebruik van de krantenknipsels

[Tom Kellerhuis, hoofdredacteur HP/De Tijd | 8-12-2020]

"NRC verleent u toestemming voor het integraal overnemen van de artikelen in de gestuurde nieuwsbrief. Bronvermelding (NRC Media, auteur en datum) is verplicht. Alleen integrale overname is toegestaan en in de tekst mogen geen wijzigingen worden aangebracht".

[Esmée van Leer, Klantenservice NRC Media | 23-12-2020]

© Lillian Mulder-Lubega (2021)